

დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანი უფლებების ოფისი

საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა
წარდგენისა და დანიშვნის მესამე ანგარიში

დეკემბერი 2020 – ივნისი 2021

ეუთოს/ODIHR-ის ანგარიში

ვარშავა

შესავალი

ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ოფისი (ODIHR) ორგანიზაციის წევრებსა და სამოქალაქო საზოგადოებას მხადაჭერას უწევს და უზიარებს ექსპერტულ ცოდნას დემოკრატიის, კანონის უზენაესობის, ადამიანის უფლებების, შემწყნარებლობის და დისკრიმინაციის აღმოფხვრის ხელშეწყობის მიზნით. ეუთოს წევრმა სახელმწიფოებმა ვალდებულება აიღეს უზრუნველყოთ სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობა, როგორც „კანონის უზენაესობის წინაპირობა/.../და სამართლიანი სასამართლო პროცესის ფუნდამენტური გარანტია.“¹ მოსამართლეთა შერჩევის სანდო პროცესის დანერგვა სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის ძირითადი შემადგენელი ნაწილია.

თავისი მანდატის ფარგლებში დაეხმაროს წევრ სახელმწიფოებს კანონის უზენაესობის გაძლიერებაში, მათ შორის სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობაში, 2019 წელს ODIHR-მა განახორციელა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა ნახევრის წარდგენისა და დანიშვნის პროცესის მონიტორინგი საქართველოს სახალხო დამცველის (ომბუცმენის) თხოვნის საფუძველზე. თავისი მონიტორინგის შედეგები ODIHR-მა ორ ანგარიშში წარმოადგინა, რომლებშიც გადმოცემული იყო აღნიშნული პროცესის დამოუკიდებელი შეფასება და მისი შესაბამისობა ეუთოს ვალდებულებებთან, საერთაშორისო სტანდარტებთან და სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის სახელმძღვანელო პრინციპებთან, ისევე როგორც ქვეყნის შიდა კანონმდებლობასთან.² აღნიშნულ შეფასებებში მოცემული დასკვნის მიხედვით, მიუხედავად იმისა რომ განხორციელებული სამართლებრივი რეფორმები, რომლებიც არეგულირებენ საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნას, პრინციპში მნიშვნელოვანი წინ გადადგმული ნაბიჯია საქართველოში სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად, რეალურად მათ ვერ მოახდინეს მიუკერძოებელი,

¹ იხილეთ [ევროპაში უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის კონფერენციის \(CSCE\) მონაწილე ქვეყნების წარმომადგენლების 1986 წლის ვენის შეხვედრის დასკვნითი დოკუმენტი](#) (ვენის დოკუმენტი, 1989 წ.), [CSCE-ის ადამიანური განზომილების სფეროში კონფერენციის კოპენჰაგენის დოკუმენტი](#) (კოპენჰაგენის დოკუმენტი, 1990წ.), [პარიზის ქარტია ახალი ევროპისთვის](#) (პარიზი, 1990წ.), [CSCE-ის ადამიანური განზომილების სფეროში კონფერენციის მოსკოვის შეხვედრის დოკუმენტი](#) (მოსკოვის დოკუმენტი, 1991წ.) და [ბრიუსელის დეკლარაცია სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემების შესახებ](#) (2006 წლის 5 დეკემბრის MC.DOC/4/06)

² იხილეთ ეუთოს/ODIHR-ის [ანგარიში საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პირველი ფაზის შესახებ](#), 2019 წლის ივნისი-სექტემბერი (2019 წლის 10 სექტემბერი) ეუთოს/ODIHR-ის [მეორე ანგარიში საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის შესახებ](#), 2019 წლის ივნისი-დეკემბერი (2020 წლის 9 იანვარი).

დამსახურებებზე დაფუძნებული პროცესის უზრუნველყოფა, რომელიც დაცული იქნებოდა გარე ზეგავლენებისგან.

2020 წლის ნოემბერში საქართველოს სახალხო დამცველმა ODIHR-ი მოიწვია უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დარჩენილ ვაკანტურ თანამდებობებზე კანდიდატების წარდგენისა და დანიშვნის პროცესის მონიტორინგის გასაგრძელებლად. ODIHR-ის მონიტორინგის ჯგუფმა, რომელიც ორი ადგილობრივი დამკვირვებლისა და ერთი საერთაშორისო დამკვირვებლისგან შედგებოდა, საქმიანობა 2020 წლის 7 დეკემბერს დაიწყო. პროცესი მოიცავდა იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში მიმდინარე ყველა კანდიდატის გასუბრებისა და აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებულ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ყველა სხდომის მონიტორინგს. მონიტორინგის ჯგუფის წევრები მკაცრად იცავდნენ ეუთოს/ODIHR-ის მონიტორინგის დადგენილ პრინციპებს, როგორებიცაა: ჩაურევლობა, მიუკერძოებლობა, ობიექტურობა, კონფიდენციალურობა და პროფესიონალიზმი. იუსტიციის უმაღლესი საბჭო დღევანდლამდე უზრუნველყოფს ODIHR-ის დამკვირვებელთა დაუბრკოლებელ დაშვებას სხდომებზე პროცესზე დაკვირვების მიზნით.

წინამდებარე ანგარიშში წარმოდგენელია უზენაეს სასამართლოში არსებულ 11 მოსამართლის ვაკანტურ თანამდებობაზე ამჟამად მიმდინარე კანდიდატების წარდგენის პროცესების შეფასება.³ ODIHR-ის დამკვირვებლები შემდეგ ეტაპზე გააგრძელებენ პროცესებზე დაკვირვებას, როდესაც საქართველოს პარლამენტში დაიწყება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ წარდგენილი კანდიდატების განხილვა და მოამზადებენ საბოლოო ანარიშს, რომელშიც მოცემული იქნება როგორც მთლიანი პროცესის ყოვლისმომცველი შეფასება, ასევე რეკომენდაციები, რომლებიც გამიზნულია მომავალი დანიშვნების პროცესების შესახებ ინფორმაციის მისაწოდებლად.

³ მონიტორინგის განხორციელების დროს ერთდროულად, თუმცა დიფერენცირებული განრიგით სამი პროცესი მიმდინარეობდა ვაკანტური ადგილების შესავსებად: პირველი-ცხრა ვაკანტური ადგილის შესავსებად, მეორე და მესამე თითო-თითო ვაკანტურ ადგილზე. მონიტორები სრულად დააკვირდნენ პირველ კონკურსზე კანდიდატების წარდგენის პროცესს, მეორე და მესამე პროცესებზე კი, რომლებიც ჯერ კიდევ საწყის ეტაპზე იყო, შეზღუდული მონიტორინგი განხორციელდა. წინამდებარე ანგარიშში ყურადღება გამახვილებულია პირველ პროცესზე, ხოლო საჭიროების მიხედვით ნახსენებია დანარჩენი პროცესებიც.

მოკლე შინაარსი

უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა კანდიდატების დასახელება მოხდა ისეთ გარემოში, სადაც საზოგადოებრივი ნდობა დაბალია სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის მიმართ. ბოლო წლების განმავლობაში სამოქალაქო საზოგადოებამ და საერთაშორისო დამკვირვებლებმა მრავალჯერ გამოთქვეს წუხილი საქართველოში სასამართლო სისტემის სამართლიანობისა და ეფექტურობის თაობაზე, მათ შორის მისი საზედამხედველო ორგანოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიმართ, რომელსაც მინიჭებული აქვს უფლებამოსილება პარლამენტს წარუდგინოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა კანდიდატები. 2019 წელს უზენაესი სასამართლოს 14 მოსამართლის დანიშვნას, რასაც ODIHR-ი უწევდა მონიტორინგს, სამოქალაქო სექტორისა და საერთაშორისო სუბიექტების კრიტიკა მოჰყვა.

2019 წლის დანიშვნების შემდეგ პარლამენტი შეუდგა დანიშვნების სამი ცალკეული და ნაწილობრივ თანმხვედრი დანიშვნის პროცესის განხორციელებას, უზენაეს სასამართლოში რამდენიმე არსებული და ახალი ვაკანსიის შევსების მიზნით. ეს პროცესები 2020 წლის შემოდგომაზე დაიწყო 11 ვაკანტური ადგილისთვის, მიუხედავად ამისა, აღნიშნული კანდიდატების დასახელების სამი პროცესის მიმდინარეობის დროს, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნასთან დაკავშირებით არსებულ საკანონმდებლო ბაზაში რამდენიმე მნიშვნელოვანი ცვლილება განხორციელდა, რამაც კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა აღნიშნული პროცესების სამართლიანობა და თანასწორობა.

საზოგადოების მოწოდებების საპასუხოდ, რომელიც გამჭვირვალობასა და მერიტოკრატიას მოითხოვდა, ასევე საერთაშორისო დამკვირვებლების, მათ შორის ODIHR-ისა და ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების საპასუხოდ პარლამენტმა 2020 წლის სექტემბერსა და 2021 წლის აპრილში ცვლილებები შეიტანა საკანონმდებლო ბაზაში, რომლებიც უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა კანდიდატების წარდგენას ეხებოდა, აღნიშნულმა ცვლილებებმა კიდევ უფრო გააღრმავა ის ცვლილებები, რომლებიც 2019 წელს განხორციელდა. ვენეციის კომისიამ და საქართველოს მთავარი საერთაშორისო პარტნიორების ნაწილმა, მათ შორის ევროკავშირმა, ეს უკანასკნელი ცვლილებები შეაფასეს, როგორც ზოგადად პოზიტიური ზომები, რომლებიც მიმართულია სამართალწარმოებაში გამჭვირვალობის, თანასწორობისა და ანგარიშვალდებულების გასაძლიერებლად, თუმცა აღნიშნეს რომ კვლავ დარჩა რამდენიმე საკანონმდებლო ხარვეზი. 2021 წლის 19 აპრილს მმართველმა პარტიამ და ოპოზიციის ნაწილმა პარლამენტში ხელი მოაწერეს ევროკავშირის შუამავლობით გაფორმებულ შეთანხმებას, რომლის მიხედვითაც

ვალდებულებას იღებდნენ აღნიშნული პრობლემების მოგვარებამდე შეეჩერებინათ უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების ახალი კანდიდატების წარდგენა.

მიუხედავად ამისა პარლამენტმა ვერ მოახერხა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ოფიციალური სამართლებრივი საფუძვლით უზრუნველყოფა, რის საფუძველზეც იგი შეწყვეტდა მიმდინარე ვაკანსიებზე კანდიდატთა წარდგენის პროცესს. შედეგად იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ განაგრძო კანდიდატების შერჩევის, მოსმენისა და შეფასების სამი პარალელური კონკურსი 2021 წლის გაზაფხულზე. კანდიდატების შერჩევის ნაწილობრივ თანმხვედრმა ტურებმა, ვაკანსიების შესავსებად პარალელურ რეჟიმში მიმდინარე სამი განსხვავებული პროცესით, გამოიწვია ეფექტურობისა და ინტერესთა კონფლიქტის საკითხების წამოჭრა. როგორც ODIHR-მა აღნიშნა, განაცხადების მიღების პროცესი დასრულდა კანდიდატთა საერთო რაოდენობის შეზღუდული მრავალფეროვნებით, რაც შესაძლოა გამოწვეული იყო იმით, რომ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ არ მოხდა ვაკანსიების შესახებ ინფორმაციის ფართოდ გავრცელება და კანდიდატთა ფართო სპექტრის პროაქტიული წახალისება აღნიშნულ კონკურსში მონაწილეობის მისაღებად; ამას გარდა, განაცხადის ფორმა არაერთ კითხვას ბადებდა პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლებასთან დაკავშირებით საერთაშორისო სტანდარტებთან მიმართებაში. ODIHR-ის მიერ შეფასებული განაცხადების მიღების, წარდგენილი მონაცემების შემოწმების, გასაუბრების პროცედურები, რომლებიც იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ იქნა დადგენილი კანდიდატების შერჩევის ამ პროცესებისათვის, ნაკლებად შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს.

პირველ კონკურსზე (რომელიც სულ 9 ვაკანტურ ადგილზე იყო გამოცხადებული) იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ გასაუბრება 43 კანდიდატს ჩაუტარა საჯარო მოსმენების პირობებში. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ ვერ მოახერხა მკაფიო სტანდარტებისა და გაიდლაინების დაგდენა განაცხადების განხილვის პროცესის გარკვეული ნაწილების ფორმატთან და თვით გასაუბრებებთან დაკავშირებითაც, რამაც გამოიწვია მნიშვნელოვანი სხვაობა აღნიშნული მოსმენების ხანგრძლივობაში, სტრუქტურასა და საერთო ატმოსფეროში. უფრო მეტიც, პროცედურული წესები, რომლებიც უშუალოდ მოსმენების დაწყებამდე იქნა მიღებული არაადეკვატური იყო და ვერ უზრუნველყო თანმიმდევრულობა და სამართლიანი პირობები. აღნიშნულმა განსხვავებებმა კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა ამ პროცესში კანდიდატებისთვის გათვალისწინებული თანასწორობა, რასაც შესაძლოა არსებითი ზიანი მიეყენებინა ზოგიერთი კანდიდატის წარმატების შესაძლებლობაზე. ODIHR-ის მონიტორების დაკვირვებით, მიუხედავად იმისა, რომ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ გარკვეული ზომები მიიღო პროცესის გამჭვირვალობის ასამაღლებლად და მასზე წვდომის გასაზრდელად, მოსმენების შესახებ წინასწარ არ მოხდა შეტყობინების სათანადოდ

გავრცელება და ამან და ტექნიკურმა ხარვეზებმა შეამცირეს აღნიშნული ზომების ეფექტურობა.

მის შემადგენლობაში ბოლოდროინდელი ცვლილებების მიუხედავად, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ფუნქციონირება ხასიათდება შიდა დაპირისპირებით, რაც ცხადად გამოჩნდა კანდიდატების წარდგენის მთელი პროცესის განმავლობაში და რამაც ზიანი მიაყენა ამ უწყებაში კოლეგიალურ ურთიერთობებს. საბოლოო ჯამში კი ამან ნეგატიური გავლენა იქონია მის ეფექტურობასა და საზოგადოებრივ რეპუტაციაზე. მოსმენები ხშირად ფერხდებოდა არაპროფესიონალური ქცევის გამო, როცა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრები ერთმანეთს და კანდიდატებს აკრიტიკებდნენ.

უფრო მეტიც, მიუხედავად იმისა რომ კანონში მოცემულია მკაფიო მექანიზმები უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნის პროცესში ინტერესთა კონფლიქტების თავიდან ასაცილებლად, ODIHR-მა გამოავლინა შესაბამისი სტანდარტებისა და რეკომენდაციების მნიშვნელოვანი დარღვევები ვაკანტური თანამდებობების შესავსებად მიმდინარე სამი ნაწილობრივ თანმხვედრი კონკურსის პროცესში, რამაც შესაძლოა ზიანი მიაყენოს სასამართლოს დამოუკიდებლობას და საზოგადოებრივ ნდობას. ამათგან ყველაზე შემამფოთებელი გახლდათ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ერთ-ერთი წევრის საქციელი, რომელიც ერთ-ერთ კონკურსში იღებდა მონაწილეობას, როგორც კანდიდატი და არ მოახდინა თვითაცილება, იმავდროულად დანარჩენ ორ პარალელურად მიმდინარე კონკურსში კვლავ მონაწილეობდა, როგორც საბჭოს წევრი. ასევე არასათანადოდ მოგვარდა სხვა შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტები, რომლებმაც თავი იჩინა პროცესის მიმდინარეობისას.

ODIHR-ის დამკვირვებლებმა მნიშვნელოვანი გაუმჯობესებები შენიშნეს ახალი ცვლილებების ფონზე კანდიდატთა წარდგენის პროცესის ქულებით შეფასების, რანჟირების და საბოლოო კენჭისყრის პროცედურებში, განსაკუთრებით ფარული კენჭისყრის გაუქმება; თუმცა კვლავ რჩება გარკვეული გადაუჭრელი საკითხები. მოსმენის პროცესის დასრულების შემდეგ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრები მონაწილეობდნენ შეფასების პროცესში, ყოველი მათგანი ავსებდა შეფასებისა და ქულების მინიჭების ფორმას თითოეულ კანდიდატზე, რომლებსაც თან ურთავდნენ წერილობით დასაბუთებას, ყოველივე ამას აქვეყნებდნენ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ვებგვერდზე. შეფასების ქულათა და შემფასებელთა ვინაობის გამოქვეყნებამ მნიშვნელოვნად გაზარდა გამჭვირვალობა და ანგარიშვალდებულება, ამასთან დაეხმარა კანდიდატებს ესარგებლათ გასაჩივრების უფლებით, თუმცა წარმოდგენილი არგუმენტაციის ტიპისა და ხარისხის დიდი ვარიაციების გამო ზოგიერთი შეფასება არაადეკვატურადაა განმარტებული.

ქულებისა და შეფასებების საფუძველზე იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მოახდინა კანდიდატების რანჟირება, შეადგინა საუკეთესო კანდიდატების სია და გამოაქვეყნა ცხრა საბოლოო კანდიდატის ვინაობა. შემდეგ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს თითოეულმა წევრმა ღია სხდომაზე შემოკლებულ სიაში მოხვედრილი კანდიდატების კენჭისყრაში მიიღო მონაწილეობა, რომელთაგან საბოლოო ჯამში ცხრავეს წარდგენა მოხდა პარლამენტის წინაშე წერილით, რომელიც 17 ივნისს პარლამენტს გადაეგზავნა. აღნიშნულ წარდგენების წერილს თან ერთვოდა საბჭოს თითოეული წევრის წერილობითი დასაბუთება, თუ რატომ მისცეს ხმა ამა, თუ იმ კანდიდატის სასარგებლოდ, ან წინააღმდეგ. ეს გახლავთ კიდევ ერთი გაუმჯობესება ანგარიშვალდებულების მხრივ.

2021 წლის 9 ივლისს პარლამენტმა განსახილველად მიიღო ცხრა წარდგენილი კანდიდატი და მათ თანამდებობაზე დასამტკიცებლად კენჭისყრისათვის ემზადებოდა, რაც წინააღმდეგობაში მოდის იმ ვალდებულებასთან, რომელიც პარლამენტმა თავის თავზე აიღო 19 აპრილის ევროკავშირის შუამდგომლობით მიღწეულ შეთანხმებაზე ხელმოწერით და რაც უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენის პროცესის შეჩერებას გულისხმობდა, ვიდრე არ განხორციელდებოდა საკანონმდებლო ცვლილებები წინა რეკომენდაციების გათვალისწინებით პროცესში არსებული ხარვეზების აღმოსაფხვრელად.

ზოგადი ვითარების აღწერა

სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის განმტკიცების თაობაზე მუდმივი მოწოდებების ფონზე⁴ საქართველომ ბოლო წლების განმავლობაში სასამართლო სისტემის რეფორმის რამდენიმე ეტაპი განახორციელა. საკონსტიტუციო ცვლილებების მიხედვით, რომლებიც 2018 წლის დეკემბერში შევიდა ძალაში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა მინიმალური რაოდენობა გაიზარდა 16-დან 28-მდე, ხოლო 10 წლიანი ვადით დანიშვნის წესი უვადო დანიშვნის წესით შეიცვალა. ასევე აღნიშნული რეფორმის შედეგად, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების პარლამენტისათვის დასანიშნად წარდგენის უფლებამოსილება, რომელიც მანამდე პრეზიდენტს გააჩნდა, გადაეცა იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს. ახალი საკანონმდებლო ბაზით, რომელიც 2019 წლის მაისში მიიღეს, დადგინდა კანდიდატთა შერჩევის კრიტერიუმები, პირობები და პროცედურები, თუმცა მათში არ

⁴ მაგალითად, იხილეთ [„საერთაშორისო გამჭვირვალობა-საქართველოს“ ანგარიში სასამართლო სისტემის მდგომარეობაზე 2016-2020.](#)

მოხდა საერთაშორისო სტანდარტებისა და რეკომენდაციების სრულად გათვალისწინება.⁵

საზოგადოების ნდობა სასამართლო სისტემისა და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიმართ კვლავ დაბალია, მას შემდეგ რაც საზოგადოების ფართო კრიტიკა მოჰყვა 2019 წლის ბოლოს უზენაესი სასამართლოს 14 მოსამართლის დანიშვნას.⁶ როგორც ჩანს, საქართველოს მოქალაქეებს სჯერათ, რომ მოსამართლეთა გავლენიან ჯგუფს ხელისუფლების ზოგიერთ წარმომადგენელთან ერთად, მნიშვნელოვანი გავლენა აქვს მთელს სასამართლო სისტემაზე.⁷ არსებული ნეგატიური საზოგადოებრივი აზრის ფონზე ODIHR-ი, კვლავაც მოუწოდებს საქართველოს პრიორიტეტი მიაჩნოს სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის განმტკიცებას, მათ შორის მოსამართლეთა რეალურ დამსახურებებზე დაფუძნებული შერჩევის პროცესის უზრუნველყოფის მეშვეობით.⁸ ამავდროულად სამოქალაქო საზოგადოება აქტიურ მონიტორინგს უწევს და აფასებს სასამართლო სისტემისა და მოსამართლეთა შერჩევის პროცესის დამოუკიდებლობასა და გამჭვირვალობას.⁹

როგორც 2019 წლის დეკემბერში უზენაესი სასამართლოს 20 კანდიდატიდან 14-ის დანიშვნის პროცესების ODIHR-ის ყოვლისმომცველ შეფასებაშია მოცემული, ხელისუფლებამ ვერ შეძლო მიუკერძოებელი პროცესის უზრუნველყოფა, რომელიც დაფუძნებული იქნებოდა მკაფიოდ ჩამოყალიბებულ ობიექტურ კრიტერიუმებზე და

⁵ ეუთო/ODIHR, [დასკვნა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნის თაობაზე ცვლილებების პროექტთან დაკავშირებით](#), 17 აპრილი 2019 წ. (2019 წლის ODIHR-ის დასკვნა). ევროპის საბჭოს ევროპული კომისია დემოკრატიისთვის სამართლის მეშვეობით (ვენეციის კომისია) [გადაუდებელი დასკვნა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების შერჩევასა და დანიშვნასთან დაკავშირებით](#), რომელიც 16 აპრილს გამოქვეყნდა და 2019 წლის 21-22 ივნისს [დამტკიცდა ვენეციის კომისიის მიერ \(2019 წლის ვენეციის კომისიის გადაუდებელი დასკვნა\)](#).

⁶ 2020 წლის დეკემბერში ნაციონალური დემოკრატიული ინსტიტუტის მიერ ჩატარებული [გამოკითხვის](#) მიხედვით, რეპოდენტა მხოლოდ 13 პროცენტი აფასებდა დადებითად სასამართლოების მუშაობას. 2020 წლის თებერვლის [გამოკითხვის](#) მიხედვით, რომელიც ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტმა ჩატარა, გამოკითხულთა 40 პროცენტი არ ენდობოდა იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს, 41 პროცენტი არ ენდობოდა უზენაეს სასამართლოს, 43 პროცენტი კი არ ენდობოდა სასამართლო სისტემას.

⁷ საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველოს მიერ ჩატარებული [კვლევის](#) მიხედვით, რომელიც 2020 წლის დასაწყისში ჩატარდა, რესპოდენტთა 47 პროცენტს სჯერა, რომ სასამართლო სისტემას მოსამართლეთა გავლენიანი ჯგუფი მართავს; აღნიშნულ რესპოდენტთა 84 პროცენტი მიიჩნევს, რომ ამ ჯგუფს ხელისუფლების წარმომადგენლები უჭერენ მხარს, 88 პროცენტი კი ფიქრობს, რომ აღნიშნულმა ჯგუფმა სასამართლო სისტემა უნდა დატოვოს.

⁸ სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის საკითხი და სასამართლო რეფორმა ევროკავშირსა და საქართველოს შორის გაფორმებული ასოცირების შეთანხმების ნაწილია. იხილეთ [ევროკავშირის 2021 წლის ასოცირების განხორციელების ანგარიში საქართველოს შესახებ](#).

⁹ კოალიცია გამჭვირვალე და დამოუკიდებელი სასამართლო სისტემისათვის (კოალიცია), შედგება 40 არასამთავრობო ორგანიზაციისგან. იხილეთ: <http://coalition.ge> და <https://www.facebook.com/CoalitionGe>

ვიწროპარტიული პოლიტიკის გავლენების მიღმა იქნებოდა.¹⁰ მიუხედავად იმისა, რომ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ დაიცვა აღნიშნული პროცესი, როგორც გამჭვირვალე, დამსახურებებზე დაფუძნებული და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი,¹¹ სახალხო დამცველმა,¹² სამოქალაქო საზოგადოების ჯგუფებმა,¹³ საერთაშორისო სუბიექტებმა, პოლიტიკურმა ოპოზიციამ და საზოგადოების დიდმა ნაწილმა¹⁴ აღნიშნული პროცესი აღიქვა, როგორც პოლიტიზირებული და მიკერძოებული. 2020 წლის მარტში ახლად დანიშნული მოსამართლის უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარედ შერჩევას მოჰყვა განახლებული კრიტიკა და პროტესტი სამოქალაქო საზოგადოების მხრიდან, რომლის აღქმით აღნიშნული პროცესი მიკერძოებული იყო.¹⁵

პარლამენტი შეეცადა დარჩენილი ვაკანტური ადგილები და ის ახალი ვაკანტური ადგილები, რომლებიც პროცესის მიმდინარეობისას გამონთავისუფლდა, შეეცადა კანდიდატების წარდგენის პროცესების ციკლით. 2020 წლის იანვარში საერთაშორისო სუბიექტების დაჟინებული მოთხოვნის შედეგად პარლამენტმა შეაჩერა შვიდი კანდიდატის მიმდინარე მოსმენები¹⁶ შემოდგომის საყოველთაო არჩევნებამდე.¹⁷ 2020 წლის ოქტომბრის არჩევნების შემდეგ, რომელშიც მმართველმა პარტიამ გაიმარჯვა და 150 საპარლამენტო მანდატიდან 91 მანდატი მოიპოვა,¹⁸ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ

¹⁰ ODIHR, მეორე ანგარიში საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების კანდიდატების წარდგენისა და დანიშვნის შესახებ (2020 წ.-ის იანვარი).

¹¹ იხილეთ [იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს კომენტარები](#), 2020 წ.-ის 1 დეკემბერი.

¹² იხილეთ საქართველოს სახალხო დამცველის [ანგარიში](#).

¹³ იხილეთ კოალიციის ანგარიში [უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების შეფასების თაობაზე](#); აგრეთვე იხილეთ საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივის [ანგარიში](#), რომელშიც მოცემულია 2019 წლის უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების წარდგენისა და დანიშვნის პროცესის შეფასება.

¹⁴ იხილეთ საერთაშორისო საქმეთა ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის 2019 წლის დეკემბრის [კვლევა](#); აგრეთვე იხილეთ ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის 2020 წლის მარტის [კვლევა](#);

¹⁵ მოხდა უზენაესი სასამართლოს ახალი თავმჯდომარის არჩევა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ახალი თავმჯდომარის არჩევასთან ერთად. იხილეთ კოალიციის [განცხადება](#) და ადამიანის უფლების სწავლებისა და მონიტორინგის ცენტრის [განცხადება](#).

¹⁶ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ 2019 წლის დეკემბრის დასაწყისში წარადგინა ერთი კანდიდატი იმ ვაკანსიაზე, რომელიც 2019 წლის სექტემბერში გამოცხადდა და 2019 წლის დეკემბრის ბოლოს პარლამენტის წინაშე ექვსი კანდიდატი წარადგინა (მანამდე დაწუნებული 6 პრეტენდენტის ჩასანაცვლებლად).

¹⁷ გადადებს დადებითი რეაქცია მოჰყვა, როგორც ქვეყნის შიგნით ასევე საერთაშორისო სუბიექტების, მათ შორის ODIHR-ის მხრიდან. იხილეთ ODIHR-ის 2020 წლის 15 იანვრის [განცხადება](#).

¹⁸ ODIHR-ის დაკვირვების [მიხედვით](#), საპარლამენტო არჩევნები იყო კონკურენტული და ეფექტურად ჩატარდა იმ გამოწვევების მიუხედავად, რომლებიც კოვიდ 19-ის პანდემიის გამო წამოიჭრა, თუმცა ფართოდ გავრცელებულმა ბრალდებებმა ამომრჩევლებზე განხორციელებულ ზეწოლაზე და

განაახლა კანდიდატების შერჩევა აღნიშნული შვიდი და დამატებით 2 ვაკანტური ადგილისთვის, რომლებიც მანამდე გამოცხადდა. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მოგვიანებით ორი ახალი ვაკანსია გამოაცხადა უზენაესი სასამართლოს 28 მოსამართლიდან სულ 11 მოსამართლის ადგილზე, რომლებიც უნდა შეესებულებოდა პოლიტიკური კრიზისის ფონზე მიმდინარე სამი კონკურსის შედეგად.

საკანონმდებლო ბაზა

უზენაესი სასამართლოს 11 მოსამართლის დანიშვნასთან დაკავშირებით არსებულ საკანონმდებლო ბაზაში რამდენიმე ცვლილება განხორციელდა მოსამართლეების დანიშვნის პროცესის მიმდინარეობისას, რამაც სერიოზული კითხვები დაბადა აღნიშნული დანიშვნის პროცესების ლეგიტიმურობისა და სამართლიანობის აღქმასთან დაკავშირებით.

უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პროცესს არეგულირებს კონსტიტუცია, ორგანული კანონი საერთო სასამართლოების შესახებ (შემდგომში ორგანული კანონი) და პარლამენტის რეგლამენტი. კონსტიტუციის მიხედვით იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს, რომელიც კონსტიტუციური ორგანოა, მინიჭებული აქვს სასამართლო სისტემის ზედამხედველობის უფლებამოსილება.¹⁹ იგი წარადგენს მოსამართლეთა კანდიდატებს პარლამენტის წინაშე, რომელიც თავის მხრივ, ხმათა უმრავლესობით ახორციელებს მოსამართლეთა დანიშვნას. 2019 წლის მაისში საკანონმდებლო ბაზაში ცვლილებების შეტანის შედეგად დამკვიდრდა მოსამართლეების შერჩევისა და დანიშვნის ღია პროცესი, დამსახურებებზე დაფუძნებული კრიტერიუმებით და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფის პროცედურებით, რომელთაგან განსაკუთრებით აღსანიშნავია საჯარო მოსმენები კანდიდატების წარდგენისა და დანიშვნის ეტაპებზე. 2019 წლის აპრილის სამართლებრივ დასკვნაში ODIHR მიესალმა ცვლილებებს, თუმცა გამოავლინა რამდენიმე ხარვეზი, რომლებიც მიღებულ კანონში არ აღმოფხვრილა.²⁰ დარჩენილი

სახელმწიფოსა და მმართველ პარტიას შორის არსებული ზღვარის ბუნდოვანებამ შეამცირა საზოგადოების ნდობა პროცესის გარკვეული ასპექტის მიმართ.

¹⁹ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ფუნქციის აღწერის გასაცნობად იხილეთ ეუთო/ODIHR-ის [საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პირველი ეტაპის ანგარიში](#), 2019 წლის ივნისი-სექტემბერი (2019 წლის 10 სექტემბერი), გვ.9

²⁰ აღნიშნულში შედის: გამჭვირვალობა-კანდიდატების წარდგენის პროცესში ფარული კენჭისყრის გამოყენების შეზღუდვა; იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიმართ არანაირი ვალდებულების არარსებობა, რომ წერილობით დაესაბუთებინათ კანდიდატებისთვის მათ მიერ დაწერილი ქულები; კანდიდატებისთვის აშკარა უფლების არარსებობა, რომ გაესაჩივრებინათ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებები სასამართლო ორგანოს წინაშე; და არანაირი მექანიზმი პარლამენტის მხრიდან წარდგენილ კანდიდატთა შერჩევის პროცესის პოლიტიზირების შესაზღუდათ.

ხარვეზები, მათ შორის ფარული კენჭისყრის გამოყენება და კანდიდატების წარდგენის ეტაპზე დასაბუთებული გადაწყვეტილებების არ არსებობა სახალხო დამცველმა წარუმატებლად გაასაჩივრა საკონსტიტუციო სასამართლოში.²¹

2020 წლის სექტემბერში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შესარჩევად ნაჩქარევად მიღებულმა საკანონმდებლო ბაზის ცვლილებებმა მოაგვარა გარკვეული პრობლემური საკითხები, თუმცა ვერ მოახერხა ამ პროცედურის ბევრი პრობლემური ასპექტის გაუმჯობესება. ევროკავშირის მიერ საქართველოსთვის გამოყოფილი დაფინანსების პირობითობის აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებიდან გამომდინარე,²² საკანონმდებლო ცვლილებების განხილვა და მიღება სულ რაღაც რამდენიმე კვირაში განხორციელდა სამოქალაქო საზოგადოებისა და ოპოზიციური პარტიების მონაწილეობის გარეშე, რომლებიც მაშინ ბოიკოტს უცხადებდნენ პარლამენტს. თხოვნის შესაბამისად ერთი კვირის შემდეგ ვენეციის კომისიამ გამოაქვეყნა სამართლებრივი დასკვნა, რომლის მიხედვითაც მიუხედავად იმისა, რომ მოხდა გარკვეული პრობლემური ასპექტების მოგვარება, მთავარი პრობლემები მაინც დარჩა აღმოსაფხვრელი, მათ შორის ბევრი ის პრობლემა, რომელიც ODIHR-ის წინა ანგარიშებში იყო ასახული.²³

შემოთავაზებული ცვლილებების ყოვლისმომცველი ანალიზი იხილეთ: 2019 წლის ODIHR-ის [დასკვნა](#) და 2019 წლის ვენეციის კომისიის [გადაუდებელი დასკვნა](#).

²¹ 2020 წლის 30 ივლისს საკონსტიტუციო სასამართლომ შეწყვიტა საქმის წარმოება (და მეორე საქმეც, რომელიც ეხებოდა 2020 წლის მარტში გამოცხადებულ ვაკანსიებს) გადაწყვეტილებით, რომლის მიღების დროსაც ხმები 4-4 ზე გაიყო. ცხრიდან ერთმა მოსამართლემ თვითაცილება გამოაცხადა, რადგანაც მისი წარდგენა მოხდა (თუმცა მოგვიანებით მოხსნა კანდიდატურა) უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევის 2019 წლის ერთ-ერთ პროცესზე. მოსამართლის განსაკუთრებულ მოსაზრებაში მოტანილი იყო არგუმენტი ნაწილობრივ იმის შესახებ, რომ გადაწყვეტილება მცდარი იყო, რადგანაც იგი წინააღმდეგობაში მოდიოდა წინა სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალთან, რომლის გაუქმებაც შესაძლებელი იყო მხოლოდ ხუთი ხმით. სახალხო დამცველმა აღნიშნული გადაწყვეტილება გააკრიტიკა თავის [საჯარო განცხადებაში](#).

²² 2020 წლის 22 სექტემბერს, საკანონმდებლო ცვლილებების მიღებამდე ცოტა ხნით ადრე, გაფორმდა [ურთიერთგაგების მემორანდუმი](#) (MoU), ევროკავშირის მიერ საქართველოსთვის გამოყოფილი 150 მილიონი ევროს ქვეყნისთვის გადმოცემის საკითხი დაუკავშირდა გარკვეული სამართლებრივი რეფორმების განხორციელების ვალდებულებას. მათ შორის: კანონმდებლობის, რომელიც უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევას არეგულირებს ვენეციის კომისიის 2019 წლის დასკვნასთან შესაბამისობაში მოყვანა, კონკრეტულად კი ფარული კენჭისყრის გაუქმებასთან, კანდიდატების წარდგენის ფაზაში მიღებული გადაწყვეტილებების სავალდებულო დასაბუთების შემოღებასთან და დანიშვნებთან დიფერენცირებულ მიდგომასთან დაკავშირებით.

²³ იხილეთ ვენეციის კომისიის [მოსაზრება საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანულ კანონში შესატანი ცვლილებების პროექტზე](#). მიუხედავად იმისა, რომ პარლამენტმა ვენეციის კომისიას აღნიშნული ცვლილებების პროექტზე მოსაზრებისათვის თავად მიმართა, აღარ დაელოდა მის მოსაზრებას, ისე მიიღო ეს ცვლილებები.

2020 წლის სექტემბერში მიღებული ცვლილებების შედეგად მივიღეთ სამი მნიშვნელოვანი, თუმცა მცირე გაუმჯობესება. პირველი, მათი მეშვეობით მოხდა გამჭვირვალობის გაზრდა პირველი ტურის ფარული კენჭისყრის გაუქმებისა (კანდიდატების შემოკლებული სიის მისაღებად)²⁴ და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ ყველა კანდიდატთან სავალდებულო გასაუბრების დაწესების მეშვეობით. მეორე, აღნიშნული ცვლილებები აძლიერებს ანგარიშვალდებულებასა და უზრუნველყოფს სამართლებრივი დაცვის საშუალების უფლებით, რადგანაც მოითხოვს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს თითოეული წევრისგან წარმოადგინოს წერილობითი დასაბუთება მოსმენის შემდგომ თითოეული კანდიდატისთვის მათ მიერ მინიჭებული ქულებისა და ხმის მიცემის არგუმენტაციით გასამყარებლად, რაც უნდა ეფუძნებოდეს შეფასების მიღებულ კრიტერიუმებს; აღნიშნული ცვლილებების მიხედვით, ასევე სავალდებულო გახდა ზემოთხსენებული დასაბუთების გამოქვეყნება.²⁵ და ბოლოს, ამ ცვლილებებმა სავალდებულო გახადა 2020 წლის სექტემბრის მდგომარეობით წარდგენილი ყველა კანდიდატის ანულებრა იმ საკანონმდებლო ბაზაში არსებული ხარვეზების გათვალისწინებით, რომელსაც აღნიშნული პროცესები ეფუძნებოდა და იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ შეაჩერა კანდიდატების წარდგენის პროცესები. თუმცა სამართლებრივ პროცედურებში მაინც დარჩა ხარვეზები, როდესაც 2020 წლის შემოდგომაზე უზენაესი სასამართლოს 11 მოსამართლის ვაკანტურ ადგილზე კანდიდატების შერჩევის პროცესი დაიწყო.²⁶

ცვლილებათა ახალი პაკეტის მიიღება მოჰყვა საერთაშორისო ზეწოლასა და პოლიტიკური შეთანხმების წარუმატებელ მცდელობას²⁷ 2021 წლის აპრილის

²⁴ აღნიშნული ცვლილებების მიღებამდე კანდიდატების წარდგენის პროცესში ორი ფარული კენჭისყრა ჩატარდა: პირველი კანდიდატების წინასწარი სიის დასადგენად (მათი, ვინც იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების ყველაზე მეტი ხმა მიიღო) და მეორე, კანდიდატების საბოლოო სიის შესადგენად (ყველაზე წარმატებული კანდიდატების, რომლებმაც იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების ხმათა სულ მცირე ორი მესამედი მიიღეს).

²⁵ იხილეთ ქვემოთ მოცემული სამართლებრივი დაცვის საშუალების ნაწილი.

²⁶ მიმდინარე კანდიდატების წარდგენის პროცესების შეჩერების გამო თერთმეტ ვაკანტურ ადგილზე ცხრა განახლებული და ორი ახალი დანიშვნის პროცესი ჩატარდება განახლებული საკანონმდებლო ბაზის პირობებში.

²⁷ იხილეთ 2021 წლის [16 მარტის საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების საბჭოს ევროკავშირის წარმომადგენლის განცხადება](#), რომელშიც ყურადღება გამახვილებულია იმაზე, რომ „საქართველომ უნდა შეასრულოს სასამართლო რეფორმასთან დაკავშირებით აღებული ვალდებულებები, მათ შორის უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევის პროცესის რეფორმირება, საზოგადოებრივი ნდობის უზრუნველსაყოფად“ და იმავე დღის [ერთობლივი პრეს-რელიზი](#), რომელიც მოჰყვა საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების საბჭოს მეექვსე შეხვედრას. ევროკავშირმა 31 მარტს გაასაჯაროვა შეთანხმების [შეთავაზებული პირობები](#), ეს ის დღე იყო, როცა მოლაპარაკებები წარუმატებლობით დასრულდა და ერთი დღით ადრე ვიდრე პირველი აპრილის ცვლილებებს მიიღებდნენ.

დასაწყისში,²⁸ რომელთა მეშვეობითაც მოხდა კანონმდებლობაში ODIHR-ისა და ვენეციის კომისიის მთელი რიგი რეკომენდაციების გათვალისწინება, თუმცა ახალი პრობლემები გამოიკვეთა ამ ცვლილებების დაჩქარებული წესით მიღებასთან დაკავშირებით. ცვლილებების მიღების მომენტში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების ნახევარზე მეტის შემთხვევაში უკვე ჩატარებული იყო იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში მათი კანდიდატურის წარდგენის მოსმენები. მიუხედავად იმისა, რომ დადებითი რეაქცია მოჰყვა თანასწორობისა და პროცესის გამჭვირვალობის გასაზრდელად მიმართულ ძალისხმევას, ხელისუფლებას მოუწოდეს, რომ ამ საკანონმდებლო ცვლილებების შესახებ სამართლებრივი დასკვნა მოეპოვებინა და უზრუნველყო პროცედურების თანასწორად გამოყენება ყველა პრეტენდენტის მიმართ.²⁹

რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია ანგარიშვალდებულებისა და სამართლებრივი დაცვის საშუალების უფლებასთან დაკავშირებით, აღნიშნულმა ცვლილებებმა აღმოფხვრა კანდიდატების წარდგენის პროცესის გასაიდუმლოების პრობლემა, გააფართოვა გასაჩივრების შესაძლებლობები და მკაფიოდ მოითხოვა მოსმენების დროს ყველა კანდიდატის მიმართ თანასწორი მოპყრობა.³⁰ აგრეთვე სავალდებულო გახდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების ვინაობის გასაჯაროება და მათ მიერ კანდიდატების შეფასების ქულებისა და წერილობითი შეფასების გამოქვეყნება შემოკლებულ სიაში მოსახვედრად შეფასების დროს, ისევე როგორც იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს თითოეული წევრის წერილობითი დასაბუთების გამოქვეყნება, თუ რის საფუძველზე მისცეს ხმა პარლამენტის წინაშე განსახილველად წარსადგენ კანდიდატებს საბოლოო კენჭისყრის დროს, რაც წარუმატებელ კანდიდატებს არგუმენტირებული გასაჩივრების საშუალებას მისცემს. გარდა ამისა კანდიდატებს

²⁸ კანონპროექტის ინიცირება მოხდა 2021 წლის 24 მარტს ქართული ოცნების 3 პარლამენტარის მიერ და იგი პირველ აპრილს მიიღეს.

²⁹ ევროკავშირის [7 აპრილის განცხადებაში](#) გამოხატულია იმედგაცრუება იმის გამო, რომ „აღნიშნული ცვლილებების მომზადება და მიღება ნაჩქარევად მოხდა ინკლუზიური საკონსულტაციო პროცესის გარეშე“ და გაფრთხილება, რომ საქართველოსთვის ფინანსური დახმარების შემდეგი ტრანშის მიცემის წინაპირობა ვენეციის კომისიისათვის შესაბამისი რეკომენდაციების გათვალისწინება იქნება.

³⁰ 2021 წლის აპრილის ცვლილებების დამატებითი ძირითადი ასპექტები მოიცავს: (1) იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს თითოეულ წევრს მოეთხოვება ყველა კანდიდატის ქულებით შეფასება; (2) იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ კანდიდატების შემოკლებულ სიაში მოსახვედრად პირველი კენჭისყრის შედეგების გაუქმება, ნაცვლად ამისა ყველაზე მაღალი ქულების/შეფასების მქონე კანდიდატების გადაყვანა შემოკლებულ სიაში (იმ პირობით, რომ კანდიდატი აკმაყოფილებს შეფასების/ქულათა მინიმალურ ზღვარს); და (3) მოთხოვნა, რომ თითოეულმა კანდიდატმა, რომელიც შემოკლებულ სიაში მოხვდება უნდა მიიღოს სულ მცირე ხმათა ორი მესამედი, ხოლო ნებისმიერი ის კანდიდატი შემოკლებული სიიდან, რომელიც უშუალოდ იმ კანდიდატის უკანაა, რომელმაც ვერ მიიღო ხმათა სულ მცირე ორი მესამედი ავტომატურად გამოეთიშება.

ახლა გასაჩივრების მეორე შესაძლებლობა ეძლევათ, როცა სასამართლო იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს განმეორებით განსახილველად დაუბრუნებს მათ საკითხს. ვენეციის კომისიის 28 აპრილის გადაუდებელი სამართლებრივი დასკვნა აღიარებს კანონმდებლობის მნიშვნელოვან გაუმჯობესებას, თუმცა მიუთითებს ზოგიერთ აშკარად მოუგვარებელ საკითხზე და რაც მნიშვნელოვანია, მასში აღნიშნულია კანდიდატების მიმართ უთანასწორო მოპყრობის შესაძლებლობა, ამასთან მინიშნებულია, რომ შესაძლოა საჭირო გახდეს აღნიშნული პროცესების თავიდან დაწყება.³¹

გაურკვევლობა, რომელიც 11 მოსამართლის დანიშვნასთან დაკავშირებით არსებობს ვერ აღმოიფხვრა 2021 წლის 19 აპრილს ევროკავშირის შუამდგომლობით პარლამენტში გაფორმებული შეთანხმებით, რომელშიც როგორც ერთ-ერთი პირობა შესულია, საკანონმდებლო ცვლილებების კიდევ ერთი ახალი პაკეტის განხორციელება უზენაესი სასამართლოს მოსამართლების შერჩევასთან დაკავშირებულ საკანონმდებლო ბაზაში ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების შესაბამისად. აღნიშნულ ურთიერთგაგების მემორანდუმში, რომელსაც ხელი მმართველმა პარტიამ და ოპოზიციამ მოაწერეს („19 აპრილის შეთანხმება“),³² ჩამოყალიბებულია მთელი რიგი ვალდებულებები, რომლებიც ეხება უზენაეს სასამართლოში მოსამართლეთა დანიშვნის პროცესს, მათ შორის: 1) პარლამენტს უნდა წარედგინოს უზენაეს სასამართლოში დანიშვნის კანონპროექტი, სადაც გათვალისწინებული იქნება 2019 წელს აღნიშნულ საკითხზე გამოქვეყნებული ვენეციის კომისიის დასკვნა;³³ 2) ახალი კანონმდებლობის მიღებამდე ყველა

³¹ მაგალითად, დასკვნაში ჩვეულებრივ გაკრიტიკებულია მოსამართლეთა დანიშვნის კენჭისყრის პროცედურები, მასში აღნიშნულია: „რთულია ეფექტური, დამსახურებაზე დაფუძნებული დანიშვნები დაემყაროს კენჭისყრის პროცედურას, მიუხედავად იმისა რომ კენჭისყრა სრულყოფილი არაა, ახლა შემოთავაზებული გამჭვირვალობის დონე გასაჩივრების პროცესთან ერთად... გარკვეულწილად სასარგებლო უნდა იყოს.“ [ვენეციის კომისიის გადაუდებელი დასკვნა](#) ორგანულ კანონში საერთო სასამართლოების შესახებ ცვლილებების თაობაზე (28 აპრილი), პარაგრაფი 12. იყო შემდეგი რეკომენდაციები: 1) იუსტიციის უმაღლესი საბჭო თავის შემადგენლობას ცვლის იმ შემთხვევაში, თუ წარუმატებელი კანდიდატის მიერ უზენაესი საბჭოს კვალიფიკაციის პალატაში გასაჩივრების შედეგად დადგინდა, რომ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრი მიკერძოებულად მოიქცა; 2) იუსტიციის უმაღლესი საბჭო გადაავადებს დანიშვნის პროცედურას, რომელიც ექვემდებარება გასაჩივრებას კვალიფიკაციის პალატის მიერ საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე; და 3) იუსტიციის უმაღლესი საბჭო განიხილავს უზენაესი სასამართლოს 11 მოსამართლის ვაკანტურ ადგილზე მიმდინარე დანიშვნების პროცესის თავიდან დაწყებას, რათა უზრუნველყოს ყველა კანდიდატის მიმართ თანასწორი მოპყრობა.

³² იხილეთ [„საქართველოს გზა მომავლისკენ“](#). შეთანხმების ხელმოწერამ პოლიტიკური ჩიხი გაარღვია და დაასრულა ოპოზიციის მიერ პარლამენტის ბოიკოტირება, თუმცა ერთიან ნაციონალურ მოძრაობას და ევროპულ საქართველოს ხელი არ მოუწერიათ ურთიერთგაგების მემორანდუმზე.

³³ რაც შეეხება ვადას, ურთიერთგაგების მემორანდუმში ნათქვამია, რომ კანონპროექტი უნდა მომზადდეს და შესაფასებლად გადაეგზავნოს ვენეციის კომისიას 2021 წლის 1 ივლისამდე; პირველი

მიმდინარე დანიშვნის შეჩერება;³⁴ და 3) იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს რეფორმირების მიზნით გარკვეული ღონისძიებების შემუშავება, რომლებიც მიმართული იქნება გამჭვირვალობის, სამართლიანობისა და ანგარიშვალდებულების გასაუმჯობესებლად და რომლებსაც, მხარეების შეთანხმებისამებრ, საბოლოოდ ვენეციის კომისიასა და ეუთო/ODIHR-ს წარუდგენენ განსახილველად და შესაფასებლად.

მხარეების მიერ 19 აპრილის შეთანხმებით აღებული ვალდებულებები არ შესრულდა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა მიმდინარე დანიშვნებთან და კანონმდებლობის მიღებასთან დაკავშირებით, რომელიც მიმართული უნდა ყოფილიყო საკანონმდებლო ბაზის ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებთან სრულ შესაბამისობაში მოსაყვანად. რადგან პარლამენტმა ვერ მოახერხა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ოფიციალური სამართლებრივი საფუძვლით უზრუნველყოფა, რის საფუძველზეც იგი შეწყვეტდა მიმდინარე ვაკანსიებზე კანდიდატთა წარდგენის პროცესს. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ განაგრძო კანდიდატების წარდგენის პროცესი პირველ კონკურსში (ცხრა ვაკანტურ ადგილზე). რამაც გამოიწვია სერიოზული შემფოთება სამართლიანობასთან დაკავშირებით და რაც მკაცრად გააკრიტიკეს ოპოზიციურმა პარტიებმა, სამოქალაქო საზოგადოებამ და საერთაშორისო სუბიექტებმა.³⁵

სამართლებრივი ზედამხედველობის ორგანოს ამჟამინდელი შემადგენლობა და დინამიკა

იუსტიციის საბჭო თავად გახდა კრიტიკის ობიექტი, როგორც ორგანო, რომელიც ზედამხედველობას ახორციელებს მთლიან სასამართლო სისტემაზე, კონკრეტულად კი უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა კანდიდატების შერჩევაზე. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების მნიშვნელოვანი რაოდენობა შეიცვალა 2020 წელს. მისი წევრების ერთი მესამედი ახლახანს აირჩიეს ან დანიშნეს,³⁶ ზოგ შემთხვევაში

კენჭისყრა უნდა ჩატარდეს 2021 წლის შემოდგომაზე; და პარლამენტმა კანონმდებლობა უნდა მიიღოს არაუგვიანეს 2022 წლის გაზაფხულისა.

³⁴ ურთიერთგაგების მემორანდუმი არ იყო მკაფიო იმასთან დაკავშირებით უნდა შეწყდეს, თუ არა მიმდინარე შერჩევის პროცესი და სულ თავიდან დაიწყოს საკანონმდებლო ცვლილებების მიღების შემდეგ, თუ უნდა მოხდეს მისი დროებით შეჩერება და შემდეგ განახლება.

³⁵ იხილეთ მაგალითად, ამერიკის ელჩის [განცხადება](#) მას მედიისთვის, ერთობლივი [განცხადება](#), რომელსაც ხელი შევიდმა არასამთავრობო ორგანიზაციამ მოაწერა, საერთაშორისო გამჭვირვალობა საქართველოს მიერ გაკეთებული [განცხადება](#) და ოპოზიციის მიერ გაკეთებული მრავალი [განცხადების](#) მაგალითი.

³⁶ იუსტიციის უმაღლესი საბჭო 15 წევრისგან შედგება, რომლებიც ოთხწლიანი ვადით მსახურობენ, მათგან რვას მოსამართლეთა კონფერენციაზე მოსამართლეებისგან ირჩევენ, ერთი წევრი თანამდებობის მიხედვით არის უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე და ექვსი არამოსამართლე წევრი, რომელთაგან ხუთს პარლამენტი ირჩევს და ერთს პრეზიდენტი ნიშნავს. ერთი

საზოგადოების არაერთგვაროვანი რეაქციის ფონზე. კრიტიკით შეხვდნენ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სამი მოსამართლე წევრის დანიშვას და ერთი პრეზიდენტის წარდგენილი კანდიდატის დანიშვნას 2020 წელს, ისევე როგორც 2021 წელს დამატებითი ოთხი წევრის დანიშვნას.³⁷ მიუხედავად იმისა, რომ პრაქტიკაში ამას პრობლემა არ გამოუწვევია, შესაძლოა პოტენციურ პრობლემად იქცეს ის ფაქტი, რომ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ცხრა წევრს დანიშვნის ვადა ამოეწურა 2021 წელს, კანდიდატების წარდგენის პროცესის მიმდინარეობის დროს, იმ პირობებში, როცა არ არსებობს მკაფიოდ გაწერილი წესები იმის შესახებ, შეუძლია, თუ არა ახლად დანიშნულ წევრს მონაწილეობა მიიღოს იმ კანდიდატების წარდგენის კენჭისყრაში, რომლის მოსმენაშიც არ მიუღია მონაწილეობა. პარლამენტმა ვერ მოახერხა კანონით გაწერილ ვადაში იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში თავისი ხუთი კანდიდატის ჩანაცვლება განეხორციელებინა, რამაც კიდევ უფრო მეტი გაურკვევლობა შექმნა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების წარდგენის პროცესთან დაკავშირებით.³⁸

ODIHR-ის მონიტორების დაკვირვებით, მიუხედავად იმ ცვლილებებისა, რომლებიც მის შემადგენლობაში განხორციელდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ფუნქციონირება კვლავაც ხასიათდება შიდა დაპირისპირებით. საბჭოს ზოგიერთი წევრი კვლავაც საჯაროდ აკრიტიკებს ერთმანეთს, მათ შორის 2019 წელს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენის პროცესთან დაკავშირებით. იდეოლოგიურმა დაპირისპირებამ და ნეგატიურმა დინამიკამ ზიანი მიაყენა ამ ორგანოს კოლეგიალურ ურთიერთობებს, რამაც ნეგატიური გავლენა იქონია მის ეფექტურობასა და საზოგადოებრივ რეპუტაციაზე მოსამართლეთა შერჩევის პროცესში.

გამჭვირვალობა და მონიტორინგი

ODIHR-ის მონიტორების დაკვირვებით, მიუხედავად იმისა, რომ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ გარკვეული ღონისძიებები განახორციელა კანდიდატების წარდგენის პროცესზე საზოგადოების წვდომის გასაზრდელად, განმეორებითმა

ბოლოდროინდელი პოზიტიური ცვლილება გახლდათ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წარმომადგენლობითობის გაზრდა, 15 წევრიდან 7 ქალია, მათ შორის თავმჯდომარე, ერთი წლის წინა მდგომარეობისგან განსხვავებით, როცა მხოლოდ ოთხი იყო.

³⁷ იხილეთ [კოალიციის განცხადება](#), რომელიც 2020 წლის 30 ოქტომბერს გაკეთდა. ამერიკის საელჩო საქართველოში ასევე [საჯაროდ აკრიტიკებს](#) მოსამართლე წევრების დანიშვნას, როგორც არასაკმარისად გამჭვირვალე და არასაკმარისად კონსულტაციურ პროცესს. თავის [განცხადებაში](#), სახალხო დამცველმა მოუწოდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების შერჩევის ახალი წესების შემოღებისკენ სასამართლო სისტემის მიმართ ნდობის გასაზრდელად და გავლენების ბოროტად გამოყენების შესამცირებლად.

³⁸ პარლამენტის რეგლამენტში, მუხლი 208(1) ნათქვამია, რომ პარლამენტმა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრი უნდა ჩაანაცვლოს მისი ვადის ამოწურვამდე არა უადრეს 30 კალენდარული დღით და არა უგვიანეს 7 კალენდარული დღით.

პროცედურულმა დარღვევებმა და ტექნიკურმა პრობლემებმა შეზღუდეს პროცესების რეალური გამჭვირვალობა. მაგალითად, კანდიდატების წარდგენის მთელი პროცესის განმავლობაში იუსტიციის უმაღლესი საბჭო არ აკმაყოფილებდა საკანონმდებლო მოთხოვნას 3 სამუშაო დღით ადრე გაეცემოდნენ განცხადება საჯარო მოსმენების შესახებ.³⁹ კონკრეტულად კანდიდატების მოსმენის სესიებთან დაკავშირებით, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ პროცედურული წესებით დააწესა ერთი სამუშაო დღით ადრე შეტყობინების მოთხოვნა, რომლის მიხედვითაც განცხადებები მოსმენების შესახებ და კანდიდატების ვინაობის შესახებ ჩვეულებრივ მხოლოდ ერთი სამუშაო დღით ადრე ქვეყნდებოდა მისივე ვებგვერდზე. ODIHR-ის მონიტორების დაკვირვებით, იუსტიციის საბჭოს მიერ კანდიდატების მოსმენის სესიებთან დაკავშირებით ერთი სამუშაო დღით ადრე შეტყობინების მოთხოვნის დაწესებამ ვერ უზრუნველყო კანდიდატებისთვის შეტყობინების სათანადოდ მიწოდება და წინააღმდეგობაში მოდის იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სხდომების ნორმალურად ჩატარების წესთან.

ზოგჯერ ბოლო წუთს ხდებოდა სესიების გადადება, ან დღის წესრიგის შეცვლა და ზოგიერთი კანდიდატი სხვებთან შედარებით უფრო ადრე იღებდა შეტყობინებას მის შესახებ დაგეგმილი მოსმენის თაობაზე. თუმცა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ოფიციალური გადაწყვეტილებები კანდიდატების წარდგენის პროცესში მის ვებ გვერდზე დროულად ქვეყნდებოდა, იშვიათად ხდებოდა აქვე სხვა მნიშვნელოვანი ინფორმაციის განთავსება, როგორცაა ინფორმაცია იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების აცილებისა და კანდიდატების მოხსნის შესახებ.

პოზიტიური ნაბიჯია იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ კანდიდატთა მოსმენებისა და მათთან დაკავშირებული საჯარო სხდომების ჩატარება უზენაესი სასამართლოს შენობაში, რომელიც ადაპტირებული იყო ეტლით მოსარგებლეთათვის და ღია იყო საზოგადოებისთვის, დამკვირვებლებისთვისა და ჟურნალისტებისთვის და სადაც ადეკვატური სივრცე იყო კოვიდ 19 პანდემიის პირობებში ფიზიკური დისტანციის უზრუნველსაყოფად. გასაუბრებები აგრეთვე პირდაპირ ეთერში გადაიცემოდა ეკრანზე, რომელიც სხვა დარბაზში იყო განთავსებული, სადაც ჟურნალისტთა და ოპერატორთა მცირე რაოდენობა აკვირდებოდა პროცესებს. თითოეული მოსმენის დაწყებიდან პირველი რამდენიმე წუთის გარდა, მასმედიის ვიდეოკამერები აკრძალული იყო მოსმენების ოთახში.

³⁹ იხილეთ ორგანული კანონის მუხლი 49(4). 2019 წლის დეკემბრის საკანონმდებლო ცვლილებით შვიდი დღით ადრე წინასწარი შეტყობინების ვადა სამ დღემდე შემცირდა.

გარდა ამისა, ODIHR-ის წინა რეკომენდაციებისა და სახალხო დამცველის თხოვნის შესაბამისად, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო პირდაპირ ეთერში გადასცემდა სხდომებს თავის YouTube არხზე, რომლის ყოველდღიურ ბმულებს საკუთარ სოციალური მედიის გვერდსა და ვებგვერდზე აქვეყნებდა. რამაც წვლილი შეიტანა ამ პროცესის გამჭვირვალობაში და საშუალება მისცა დაინტერესებულ მოქალაქეებს ჩვეულებრივ ჰქონოდათ ინფორმაცია კანდიდატებისა და მოსმენების პროცესის ხარისთან დაკავშირებით.⁴⁰ საზოგადოებრივმა მაუწყებელმა ეს პროცესები ეთერში არ გადასცა, როგორც ამბობენ იმის გამო, რომ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ დროულად არ მიიწვია ისინი სხდომების გასაშუქებლად.

მასმედიის ძირითადი საშუალებები შეზღუდულად აშუქებდნენ კანდიდატთა წარდგენის პროცესს, თუმცა სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციები თვალყურს ადევნებდნენ და პოსტების სახით აქვეყნებდნენ მოსმენების ყველაზე მნიშვნელოვან მომენტებს.⁴¹ მიუხედავად იმისა, რომ ჩვეულებრივ საზოგადოება არ ესწრებოდა მოსმენებს, ბევრი უყურებდა აღნიშნული მოსმენების ჩანაწერებს და ტრანსლაციებს, ზოგიერთი კანდიდატის შემთხვევაში კი ინტერესი პიკს აღწევდა.⁴² მოსმენების პროცესების მიმდინარეობისას ონლაინ მაყურებელთა აუდიტორიამ შესაძლოა კანდიდატთა შერჩევის პროცესის ცვალებადი ბუნებისა და მრავალი თვის განმავლობაში გაჭიანურების გამო იკლო.⁴³

ნაცვლად იმისა, რომ დისკუსიების წერილობითი ოქმები, ან ტრანსკრიპტები წარმოედგინათ, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ პროცესების აუდიო ჩანაწერები

⁴⁰ ტრანსლირებისას ხმა კარგად არ ისმოდა, რადგანაც ყოველთვის არ იყენებდნენ მიკროფონებს და ერთხელ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრებს შორის ცხარე დაპირისპირების დროს ტრანსლირება გარკვეული დროით შეწყდა. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ ატვირთა რედაქტირებული ვიდეო, საიდანაც ამოღებული იყო აღნიშნული დაპირისპირება, თუმცა მოგვიანებით სამოქალაქო საზოგადოების ზეწოლის შედეგად ატვირთეს ვიდეოჩანაწერის სრული ვერსია.

⁴¹ მიუხედავად იმისა რომ მასში მოცემული არ იყო კანდიდატების სისტემური შეფასება, როგორც ეს იყო 2019 წლის დანიშვნის პროცესისას, ყოველი ინტერვიუს პროცესში კოალიცია თავის სოციალური მედიის გვერდზე ტვირთავდა მრავალ გრაფიკულ ბარათს შერჩეული შეკითხვებითა და პასუხებით, რათა საზოგადოებისათვის მიეწოდებინა მიმდინარე მოსმენების ფრაგმენტები.

⁴² თითოეულ მოსმენას პირდაპირ ეთერში საშუალოდ 160 ნახვა ჰქონდა, მაქსიმალური მაჩვენებელი პირდაპირ ეთერში 400+ იყო. ერთ მოცემულ მომენტში საშუალოდ 30 ადამიანი უყურებდა ერთდროულად მოსმენების ტრანსლირებას, ზოგიერთი მოსმენის დროს მაყურებელთა მაქსიმალური რაოდენობა 100+ იყო. მოსმენების ვიდეოჩანაწერების ნახვების მაჩვენებელი გაცილებით მაღალი იყო; მოსმენების პროცესის შუიდან მთელი პროცესის განმავლობაში საშუალოდ 1000 ნახვა დაუგროვდა თითო ვიდეოჩანაწერს, მათგან რამდენიმეს 4,000+.

⁴³ მოსმენების პროცესი ორი ინტერვიუთი დაიწყო, რომლებიც ყოველ სამუშაო დღეს იყო დაგეგმილი, სულ კვირაში ათი; პროცესის მიმდინარეობის შუაში ინტერვიუების რაოდენობამ იკლო ორამდე, ერთამდე, ან საერთოდ არ ტარდებოდა კვირის განმავლობაში ყოველგვარი ამომწურავი განმარტების გარეშე.

ატვირთა, რაც ზოგ შემთხვევაში სრულად ვერ ასახავდა დისკუსიებს და იმ პირებს უზღუდავდა ჩანაწერების მოსმენის შესაძლებლობებს, რომლებსაც სმენასთან დაკავშირებული პრობლემები ჰქონდათ. გარდა ამისა, ფაილების ატვირთვა ზოგჯერ ერთ თვემდე დაგვიანებით და ისეთი ფორმატით ხდებოდა, რომელიც მომხმარებლებს მათზე წვდომას ურთულებდა. კანდიდატების წარდგენის პროცესის მიმდინარეობისას იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ვებგვერდის სისტემური განახლება განხორციელდა, რამაც ხანგრძლივი დროის განმავლობაში ინფორმაციაზე წვდომა შეაფერხა.

შერჩევის პროცესი და კანდიდატების საერთო რაოდენობა

უზენაესი სასამართლოს 11 მოსამართლის თანამდებობაზე განაცხადების მიღების მონიტორინგის პროცესში ODIHR-მა შერჩევის პროცედურის არაეფექტიანობა გამოავლინა; კერძოდ, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს საკმაოდ უსისტემო მიდგომა. ODIHR-ის დაკვირვებით აგრეთვე საკმაოდ შეზღუდული იყო მრავალფეროვნება კანდიდატთა საერთო რაოდენობაში. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ 2020 წლის ბოლოს არსებული 11 ვაკანტურ ადგილზე ერთი შერჩევის პროცესი დაიწყო 9 ვაკანტური ადგილისთვის 2020 წლის ოქტომბრის დასაწყისში; ხოლო 2020 წლის ნოემბრის დასაწყისში კი ერთი ვაკანტური ადგილისთვის მეორე შერჩევის პროცესი დაიწყო,⁴⁴ და მესამე შერჩევის პროცესი კიდევ ერთი ვაკანტური ადგილისთვის ნოემბრის ბოლოს დაიწყო. თავისი მიდგომის ყოველგვარი მკაფიო დასაბუთების გარეშე იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ პროცესების დროში ამგვარმა გადანაწილებამ გამოიწვია ინტერესთა კონფლიქტის საკითხების წამოჭრა (იხილეთ ქვევით).

იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ 2020 წლის ოქტომბერში ცხრა ვაკანსიის გამოცხადება ზოგადად შეესაბამებოდა საკანონმდებლო მოთხოვნებს, თუმცა არ მოხდა საუკეთესო გამოცდილებისა და რეკომენდაციების გათვალისწინება პროცესის გამჭვირვალობისა და განაცხადის შემტანთა მრავალფეროვნების უზრუნველყოფის მიზნით. მაგალითად, მიუხედავად იმისა რომ ვაკანსიის შესახებ განაცხადება კანონის შესაბამისად გამოქვეყნდა,⁴⁵ შესაფერისობისა და შეფასების კრიტერიუმები და

⁴⁴ აღნიშნული განცხადება ვაკანსიის თაობაზე კანონის მიერ დადგენილი ბოლო ვადიდან ცხრა დღის შემდეგ გამოცხადდა. ორგანული კანონის მუხლი 34.1.(1) იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსგან მოითხოვს დაიწყოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის ვაკანტურ ადგილზე დანიშვნის პროცედურა მომქმედი მოსამართლის ვადის ამოწურვამდე არა უგვიანეს სამი თვით ადრე.

⁴⁵ განცხადება ვაკანსიის თაობაზე გამოქვეყნდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსა და საკანონმდებლო მაცნის ვებგვერდზე და გავრცელდა საზოგადოებრივი მაუწყებლისა და სხვა ტელემაუწყებლობების მიერ (კანონის მიხედვით სულ მცირე ორს უნდა გაეგზავნოს შეტყობინება).

კანდიდატის წარდგენის პროცედურები არ იყო შესული აღნიშნულ განცხადებაში, რაც არ შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს.⁴⁶ უფრო მეტიც, ODIHR-ის წინა რეკომენდაციების მიუხედავად, განცხადებაში არ მოხდა ისეთი ტექსტის შეტანა, რომელიც წახალისებდა აღნიშნულ კონკურში ქალების, უმცირესობების წარმომადგენლებისა და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების მონაწილეობას.⁴⁷ მიუხედავად იმისა, რომ იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში 53 განაცხადი შემოვიდა,⁴⁸ ერთი კანდიდატი შეუფერებელი აღმოჩნდა,⁴⁹ 18-მა პროცესის სხვადასხვა ეტაპზე თავად მოხსნა თავისი კანდიდატურა⁵⁰ და ორი კანდიდატი მოიხსნა რეგისტრაციიდან.⁵¹ ყველა 22 და 25 პრეტენდენტი შესაფერის კანდიდატებად

⁴⁶ იხილეთ [ლონისძიებები მოსამართლეთა ქცევის ბანგალორის პრინციპების ეფექტურად განსახორციელებლად](#) (2010), პარაგრაფი 12.3; და [კეიპტაუნის პრინციპები მოსამართლეთა შერჩევისა და დანიშვნის პროცესში დამოუკიდებელი კომისიების როლის შესახებ](#) (თებერვალი, 2016), 9-ე პრინციპი, რომელშიც ნათქვამია, რომ პროცესის გამჭვირვალობის უზრუნველსაყოფად ვაკანსიის განცხადებაში გამეორებული უნდა იყოს კანდიდატების შერჩევის კრიტერიუმები და დაკონკრეტებული უნდა იყოს შერჩევის პროცესი.

⁴⁷ იხილეთ ODIHR-ის 2019 წლის დასკვნა, პარაგრაფი 46-49 და იქ მოცემული ყველა მითითება წყაროს შესახებ.

⁴⁸ თავდაპირველად იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში 51 განცხადება შემოვიდა, თუმცა ორი დამატებითი კანდიდატი შემოუერთდა შერჩევის პროცესს (ორივე ქალი, არამოსამართლე კანდიდატი), როცა 19 აპრილის შეთანხმებაზე ხელმოწერის შემდეგ განახლდა განაცხადების მიღების პროცესი.

⁴⁹ კანდიდატთა მინიმალურ მოთხოვნებთან შესაბამისობის კრიტერიუმებია: საქართველოს მოქალაქეობა, სახელმწიფო ენის ცოდნა, უმაღლესი იურიდიული განათლება მაგისტრის, ან თანაბარი ხარისხით, უნდა იყოს მინიმუმ 30 წლის და ხუთ წლიანი გამოცდილება მოსამართლის თანამდებობაზე, ან სამართლის სფეროში გამორჩეული კვალიფილაციის სპეციალისტად მუშაობის გამოცდილება. ერთ კანდიდატს, რომელიც არა მოსამართლე მამაკაცი იყო, უარი ეთქვა იმის გამო, რომ მან ვერ წარმოადგინა იურიდიული სპეციალობით მუშაობის ხუთ წლიანი გამოცდილების დამადასტურებელი დოკუმენტაცია. შემდგომში მან კვლავ შეიტანა განაცხადი და კანდიდატად დაარეგისტრირეს მეორე და მესამე კონკურსებში მონაწილეობის მისაღებად, როგორც ჩანს მან ამჯერად წარადგინა საჭირო დოკუმენტაცია მისი ხუთწლიანი გამოცდილების დასადასტურებლად.

⁵⁰ შვიდმა კანდიდატმა მოხსნა კანდიდატურა მოსმენების დაწყებამდე, ექვსმა გასაუბრებების ჩატარების შემდეგ, მაშინ როცა ერთმა კანდიდატმა (რომელიც უზენაესი სასამართლოს ყოფილი მოსამართლეა) კანდიდატურა მოხსნა მას შემდეგ, რაც უკვე მოხდა მისი ქულებით შეფასება. იმ პირთაგან, რომლებმაც თავიანთ კანდიდატურა მოხსნეს 56 პროცენტი ქალია.

⁵¹ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ რეგისტრაციიდან მოხსნა ორი არა მოსამართლე კანდიდატი, აქედან ერთი მამაკაცი და ერთი ქალი. ერთი მამაკაცი, რომელიც კერძო ადვოკატია რეგისტრაციიდან მოიხსნა იმის საფუძველზე, რომ მოსმენებზე მოსვლა გადადო, არ გამოცხადდა, თუმცა რეგისტრაციიდან მოხსნის ეს საფუძველი კანონში (ან რეგლამენტში) არ არის გაწერილი და ოფიციალური გადაწყვეტილება დროულად არ გამოიცა. პროცესის დასრულებისას ქალი არამოსამართლე კანდიდატი მოხსნეს რეგისტრაციიდან, რადგანაც იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ არ დააკმაყოფილა მისი მოთხოვნა მისი მოსმენა გადაედოთ იმ დრომდე, ვიდრე არ მოხდებოდა 19 აპრილის შეთანხმების საკანონმდებლო ცვლილების განხორციელება. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ არ წარმოადგინა რეგისტრაციიდან მოხსნის წერილობითი გადაწყვეტილება, რისი სამართლებრივი საფუძველიც არ ქონდა.

ჩაითვალა, შესაბამისად მეორე და მესამე კონკურსზე მონაწილეობის მისაღებად, რომლებიც თითო-თითო ვაკანტურ ადგილზე იყო გამოცხადებული. საყურადღებო იყო ნაწილობრივი დამთხვევა სამი კონკურსის კანდიდატთა საერთო რაოდენობაში, სულ რეგისტრირებული იყო 97 კანდიდატი, რომელთა რაოდენობაც 62 პირს შეადგენდა, რომლებიც 2021 წლის აპრილში ახალი ვაკანტური ადგილების გამოცხადების შემდეგაც კი, სულ 11 ვაკანტური ადგილის დასაკავებლად უწევდნენ ერთმანეთს მეტოქეობას.⁵²

გარდა კანდიდატების საერთო რაოდენობისა, შეზღუდული იყო ასევე მათი მრავალფეროვნება. 2020 წლის კონკურსში მონაწილეობა მიიღო იმ კანდიდატთა რაოდენობის დაახლოებით ერთმა მესამედმა, რომლებიც 2019 წლის შერჩევის პროცესში მონაწილეობდნენ.⁵³ პირველი პროცესის 52 კანდიდატიდან, რომლებიც მოთხოვნებს აკმაყოფილებდნენ, 36 მოქმედი მოსამართლე იყო (69 პროცენტი) აქედან არაპროპორციულად დიდი ნაწილი (89 პროცენტი) თბილისის სასამართლოებიდან.⁵⁴ არამოსამართლე კანდიდატებიდან სამი ყოფილი მოსამართლე იყო, ოთხი სასამართლოს თანამშრომელი, ორი პროკურორი/გამომძიებელი, ოთხი კერძო იურისტი/ბიზნესმენი და სამი აკადემიური წრეების წარმომადგენელი. კვალიფიცირებული კანდიდატების თვალშისაცემი ნაკლებობა უფრო ფართო იურიდიული საზოგადოებიდან, სამოქალაქო საზოგადოების სექტორიდან და აკადემიური წრეებიდან შესაძლოა იმის მანიშნებელი იყოს, რომ არ არსებობს შერჩევის პროცედურის მიუკერძოებლობისა და ლეგიტიმურობისადმი ნდობა.⁵⁵ პირველი

⁵² მაშინ როცა იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს არ ჰქონდა არანაირი საფუძველი შეეწყვიტა მიმდინარე კანდიდატების წარდგენის პროცესები, 2021 წლის აპრილის ცვლილებების მოთხოვნის შესაბამისად იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ვალდებული იყო ერთი კვირით თავიდან გამოეცხადებინა ვაკანსიები სამივე მიმდინარე კონკურსზე. განახლებული შერჩევის პროცესის შედეგად მხოლოდ სამი ახალი კანდიდატის განაცხადი შემოვიდა, აქედან სამივე კანდიდატი უკვე დარეგისტრირებული იყო სამი მიმდინარე კონკურსიდან ერთში, ან ორში.

⁵³ 2019 წლის შერჩევის პროცესში 144 პირი იღებდა მონაწილეობას უზენაესი სასამართლოს 20 მოსამართლის ვაკანტური ადგილის დასაკავებლად.

⁵⁴ მაშინ როცა მოქმედი ყველა მოსამართლის ერთი მესამედი მსახურობს თბილისის გარეთ რეგიონებში, მოსამართლე კანდიდატთა მხოლოდ 11 პროცენტი იყო რეგიონების სასამართლოებიდან. კანდიდატებს შორის იყვნენ უზენაესი სასამართლოს ორი ყოფილი მოსამართლე, რომლებსაც ვადა ახლახანს ამოეწურათ და უზენაესი სასამართლოს ერთი მოქმედი მოსამართლე, რომელსაც ვადა ეწურება.

⁵⁵ მიმდინარე სამი კონკურსიდან არც ერთში არ იღებდნენ მონაწილეობას სამოქალაქო სექტორის წარმომადგენელი პროფესიონალი იურისტები. ორიენტირად რომ ავიღოთ, 2019 წლის კანდიდატთა საერთო რაოდენობის 53 პროცენტი არამოსამართლე კანდიდატი იყო, აქედან 42 პროცენტი დამოუკიდებელი იურისტი და აკადემიური წრეების წარმომადგენელი, მიმდინარე კონკურსს რომ შევადაროთ კანდიდატთა საერთო რაოდენობიდან ეს მაჩვენებელი 14 პროცენტს შეადგენს. [2021 წლის იანვარში პრაქტიკოს იურისტებს შორის ჩატარებული კვლევის მიხედვით](#), რომელიც იურისტების დამოუკიდებელმა ჯგუფმა ჩაატარა, რესპოდენტთა 64 პროცენტს სჯეროდა, რომ

კონკურსისთვის დარეგისტრირებული 52 კანდიდატიდან 29 (56 პროცენტი) იყო კაცი და 23 (44 პროცენტი) იყო ქალი, რაც გაცილებით ნაკლებია ვიდრე ქალ მოსამართლეთა პროცენტული მაჩვენებელი ქვეყანაში (57 პროცენტი).⁵⁶ მიუხედავად საქართველოს მოსახლეობის ეთნიკური მრავალფეროვნებისა, არც ერთი ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი კანდიდატი არ აღმოჩნდა მიმდინარე სამი კონკურსიდან რომელიმეს კანდიდატთა საერთო რაოდენობაში.⁵⁷ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მხრიდან პროაქტიული ღონისძიებების განუხორციელებლობა, რომლებიც მრავალფეროვნებას უზრუნველყოფდნენ კანდიდატთა საერთო რაოდენობაში, ნეგატიურ გავლენას იქონიებს უზენაესი სასამართლოს წარმომადგენლობითობაზე.

განაცხადების შეტანის პროცესი და წარდგენილი მონაცემების გადამოწმება

შეფასებული განაცხადების შეტანის, წარდგენილი მონაცემების გადამოწმების და გასაუბრების მომზადების პროცედურები, რომლებიც იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ დააწესა კანდიდატების წარდგენის აღნიშნული პროცესებისთვის, ვერ აკმაყოფილებდა საერთაშორისო სტანდარტებს. თავად განაცხადის ფორმა არაერთ

მოსამართლეთა გავლენიანი ჯგუფი არაფორმალურად იყო ჩართული მოსამართლეთა დანიშვნის პროცესში; 72 პროცენტი ფიქრობდა, რომ ან შეუძლებელი იყო, ან მხოლოდ ზოგიერთ შემთხვევაში იყო შესაძლებელი კვალიფიციური პროფესიონალი გამხდარიყო მოსამართლე გარედან გავლენების, ან სხვა სახის არაფორმალური ჩარევის გარეშე; და რესპოდენტთა 50 პროცენტზე მეტი უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევის პროცესს აფასებდა, როგორც სრულიად ან უმეტესად უსამართლოდ, მიკერძოებულად და არაობიექტურად.

⁵⁶ კანდიდატების საერთო რაოდენობის გენდერული გადანაწილება იგივეა, რაც ამჟამინდელი უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების, თუმცა მნიშვნელოვნად ნაკლებია ვიდრე საერთო სასამართლოების ყველა მოსამართლეს შორის ქალი მოსამართლეების რაოდენობა, რომელიც 57 პროცენტს შეადგენდა (2019 წლის სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით).

⁵⁷ 2014 წლის მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის მიხედვით, საქართველოს მოსახლეობის 13.2 პროცენტი საკუთარ თავს ეთნიკურ უმცირესობად მიიჩნევს. აქედან ყველაზე მეტი აზერბაიჯანელი და სომეხია. საქართველოში ზოგადად ეთნიკურ უმცირესობებს სისტემურ არახელსაყრელ პირობებსა და სოციალურ იზოლაციის პირობებში უწევთ ცხოვრება და 2018 წელს კავკასიის რესურსების კვლევის ცენტრის მიერ ჩატარებული [კვლევის](#) შედეგებით გამოვლინდა, რომ გამოკითხული ეთნიკური უმცირესობის რესპოდენტთაგან ნული პროცენტი ფლობდა იურისტის მაგისტრის ხარისხს (განსხვავებით ეთნიკური ქართველების 7 პროცენტისგან). იურიდიული განათლების არქონა სერიოზულ დისკვალიფიკაციის პრობლემას უქმნის ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლებს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის თანამდებობაზე გამოცხადებულ კონკურსში მონაწილეობის მისაღებად. ეს ის პრობლემაა, რომელსაც სისტემურ დონეზე მოგვარება ჭირდება.

კითხვას ბადებდა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად⁵⁸ პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლებასთან დაკავშირებით. მიუხედავად იმისა რომ პირველად იყო სრულად ხელმისაწვდომი ინტერნეტში, აღნიშნული ფორმა არსებითად არ განსხვავდებოდა იმ ფორმისგან, რომელიც 2019 წლის პროცესისთვის გამოიყენებოდა⁵⁹ და რომელიც ODIHR-ისა და ვენეციის კომისიის წინა დასკვნების მიხედვით, იძლეოდა დისკრიმინაციისა და პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლების დარღვევის შესაძლებლობას მასში არასაჭირო კითხვების ჩართვის მეშვეობით.⁶⁰

მიუხედავად იმისა, რომ პირველი პროცესის მიმდინარეობისას, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ 52 მინიმალური მოთხოვნების შესაბამისი კანდიდატის მონაცემთა გადამოწმება კანონის შესაბამისად ჩაატარა,⁶¹ მან ვერ უზრუნველყო ნათელი მეთოდოლოგიისა და პროცედურის გაწერა, რამაც გამოიწვია საერთაშორისო სტანდარტებთან და აქამდე გაკეთებულ რეკომენდაციებთან ჰარმონიის არ არსებობა.⁶²

⁵⁸ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ ODIHR-ს აცნობა, რომ სახელმწიფო ინსპექტორის ოფისმა დეტალურად შეამოწმა განაცხადის ფორმის შინაარსი და მონაცემთა დამუშავების მიზანი, ისევე როგორც მონაცემთა შენახვისა და დაცვის საკითხი და 2019 წლის 3 ოქტომბრის გადაწყვეტილებით # გ-1/330/2019 დაასკვნა, რომ მონაცემთა დამუშავების პროცესში იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მხრიდან არ დარღვეულა საქართველოს კანონის დებულებები „პირადი მონაცემების დაცვის შესახებ“

⁵⁹ მაშინ როცა იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ არ გამოაქვეყნა განაცხადის ფორმა საზოგადოების განსახილველად, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სამდივნომ გაავრცელა ინფორმაცია, რომ ეს იგივე ფორმა იყო, რომელიც 2019 წლის პროცესზე გამოიყენებოდა.

⁶⁰ რაც მოიცავს მაგალითად კითხვებს პირადი მონაცემებისა და ოჯახის წევრების ნასამართლეობის შესახებ. იხილეთ მაგალითად, ვენეციის კომისიის დასკვნა მოსამართლეობის კანდიდატებისგან მოთხოვნილი, ან მიღებული ინფორმაციის შესახებ. [ვენეციის კომისიისა და და ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის გენერალური დირექტორატის \(DGI\) ადამიანის უფლებათა დირექტორატის \(DHR\) ერთობლივი დასკვნა საერთო სასამართლოების შესახებ საქართველოს ორგანულ კანონში ცვლილებების კანონპროექტზე](#), CDL-AD (2014)031-e, 2014 წლის 14 ოქტომბერი პარაგრაფები 51-54. ოჯახური მდგომარეობის საფუძველზე დისკრიმინაცია ცალსახად იქნა დადასტურებული EctHR-ის მიერ საქმეში [პეტროვი ბულგარეთის წინააღმდეგ](#) (განაცხადი ნომრით 15197/02, 2008 წლის 22 მაისის დადგენილება). იხილეთ აგრეთვე CCJE-ის [დასკვნა ნომერი 21 \(2018\) მოსამართლეთა შორის კორუფციის პრევენციაზე](#), პარაგრაფი 26. განაცხადის ფორმა იგივე საფუძველზე წარუმატებლად გასაჩივრდა სახელმწიფო ინსპექტორის სამსახურში 2019 წელს წინა კანდიდატის მიერ.

⁶¹ ორგანული კანონის მუხლი 34.2(2) ადგენს, რომ კანდიდატების მონაცემთა გადამოწმებისას უნდა მოხდეს მათი პროფესიულ რეპუტაციისა და საქმიანობის საფუძვლიანი შესწავლა, კანდიდატების მიერ წარდგენილი ინფორმაციის სიზუსტის შემოწმება, აგრეთვე მათ მიმართ წარსულში არსებული სისხლისსამართლებრივი დევნის/დისციპლინარული ზომების გამოყენების ან/და ადმინისტრაციული წარმოების თაობაზე ინფორმაციის შესწავლა.

⁶² მსგავსი ტიპის აქამდე გაცემული რეკომენდაციების სანახავად იხილეთ ODIHR-ის 2019 წლის დასკვნა, პარაგრაფი 73. აგრეთვე, იხილეთ ODIHR-ის 2010 წლის კიევის რეკომენდაციები, პარაგრაფი

ნათლად გაწერილი მეთოდოლოგიის უქონლობამ, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ შევსებული აპლიკაციებისა და დამატებითი მასალების გამოუქვეყნებლობასთან ერთად, შეასუსტა პროცესის აღნიშნული ასპექტის გამჭვირვალობა.⁶³ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ვებგვერდზე არსებული ზოგადი შენიშვნის სახით, კანდიდატებს ეცნობებოდათ მათზე შეგროვებული ინფორმაციის გადამოწმების უფლებისა და მისი იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში გაპროტესტების ან დამატებითი ინფორმაციის წარდგენის შესახებ. როგორც ODIHR-ის 2019 წლის დასკვნაშია აღნიშნული, პროტესტის შეტანის ორდღიანმა ვადამ შესაძლოა შეაფერხოს უფლების რეალიზაცია.⁶⁴ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სამდივნოს მიერ აღინიშნა, რომ რამოდენიმე კანდიდატმა მოითხოვა ინფორმაციის გადამოწმება, რაც შეიძლება აიხსნას პირადად შეტყობინების არარსებობით და/ან გადამოწმების დროის სიმცირით.⁶⁵

კანონის შესაბამისად, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ გამოაქვეყნა 52-ვე კანდიდატის რეზიუმე (CV) და/ან ბიოგრაფია, თუმცა, ფორმატებში არსებითმა სხვაობებმა და მოცემული მონაცემების გადამოწმების პროცედურის არ არსებობამ, გაართულა აღნიშნული დოკუმენტების გამოყენება კანდიდატების კვალიფიკაციის ინდიკატორად. იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ ვერ უზრუნველყო-რა შაბლონის არსებობა ან ობიექტური სტანდარტის დაწესება, შედეგად მიიღო CV-ები/ბიოგრაფიები, რომლებიც ერთმანეთისგან განსხვავდებოდა ტიპების, დეტალურობისა და სიდიდის მიხედვით, რამაც მათი ერთმანეთთან შედარება გამოწვევად აქცია. არანაკლებ პრობლემატურია შემდეგი საკითხი: როგორც ჩანს,

22; და VCDHR-DGI-ის 2014 წლის ერთობლივი დასკვნა საქართველოს საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანულ კანონში შესატანი ცვლილებების პროექტის შესახებ, პარაგრაფი 55.

⁶³ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მიაწოდა აღნიშნული ინფორმაცია არასამთავრობო ორგანიზაციასა და სახალხო დამცველს მათ მიერ ინფორმაციის გამოთხოვის საფუძველზე.

⁶⁴ იხილეთ ODIHR-ის 2019 წლის დასკვნა, პარაგრაფი 75 და ODIHR-ის 2010 წლის კიევის რეკომენდაციები, პარაგრაფი 22.

⁶⁵ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მოგვიანებით აცნობა ODIHR-ს იმის შესახებ, რომ ყველა კანდიდატს ტელეფონით შეატყობინეს და კანდიდატების 50 პროცენტამდე გამოიყენებდა შესაძლებლობას გადაეხედათ მათ მიერ წარმოდგენილი დოკუმენტაცია.

⁶⁶ ორგანული კანონის მუხლი 34.2(2) ადგენს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ მონაცემთა გადამოწმების მოთხოვნას და რომ ამ უკანასკნელმა უნდა დაადგინოს კანდიდატების მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის სიზუსტე. გარდა ამისა, კანონის თანახმად, კანდიდატებმა იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში უნდა წარადგინონ თავიანთი ფინანსური დეკლარაციები რეგისტრაციიდან ხუთი დღის განმავლობაში. ერთ-ერთმა კანდიდატმა, მოქმედმა მოსამართლემ, ღიად აღიარა მოსმენის დროს, რომ არ სურდა დეკლარაცია სრულად გაემქდავებინა. ფინანსური დეკლარაციების სიზუსტის გადამოწმება საჯარო სამართლის იურიდიული პირის (სსიპ) სამოქალაქო მომსახურების ბიუროს (ადმინისტრაციული ორგანო) კომპეტენციაა.

იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ არანაირი ღონისძიება არ გაატარა კანდიდატთა CV-ებსა და ფინანსური დეკლარაციებს შორის არსებული შეუსაბამობების გადასამოწმებლად, მიუხედავად ექვის საფუძვლის არსებობისა, რომ ზოგიერთი კანდიდატის დეკლარაცია შესაძლოა ყოფილიყო არასრული ან არაზუსტი.⁶⁶ თუმცა, იუსტიციის უმაღლესი საბჭო მიმოიხილავდა ზოგიერთი კანდიდატის CV-ში/ბიოგრაფიაში მოცემული ინფორმაციის სიზუსტეს მოსმენის პროცესში, მას არ გაუტარებია რაიმე თვალსაჩინო ღონისძიება სავარაუდო უზუსტობების წინააღმდეგ, რასაც ძირგამომთხრელი ეფექტი ჰქონდა პროცესის სამართლიანობაზე. გარდა ამისა, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ ვერ უზრუნველყო სხვა საჭირო დოკუმენტების წარდგენის პროცედურის მარეგულირებელი ნორმების ჩამოყალიბება, მათ შორის ჯანმრთელობისა⁶⁷ და ნარკოლოგიური შემოწმების ცნობების. ამ უკანასკნელმა გამოიწვია ზოგიერთი კანდიდატის შესარჩევი პროცესიდან მოხსნა, მიუხედავად იმისა, რომ იგივე კანდიდატები პარალელურად მიმდინარე კონკურსებში მონაწილეობის უფლებას ინარჩუნებდნენ.⁶⁸

საბოლოო ჯამში, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ საკუთარ თავს არ მისცა ადეკვატური დრო კანდიდატების კვალიფიკაციებისა და მონაცემების საფუძვლიანად შესასწავლად მოსმენების დაწყებამდე. მიუხედავად იმისა, რომ წევრებმა აღნიშნული ინფორმაცია მიიღეს კანონით დაწესებული 5 სამუშაო დღის ვადაში პროცესის შემდეგ საფეხურამდე, კანდიდატების რაოდენობისა და საქმის კომპლექსურობიდან გამომდინარე საკმარისი დრო არ იყო ინტერვიუებისთვის ჯეროვნად მოსამზადებლად.⁶⁹ ეს უკანასკნელი, შერჩევის პროცესის ზემოხსენებულ

⁶⁷ ორგანული კანონი აწესებს, რომ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ უნდა განსაზღვროს განაცხადის ფორმა და წარსადგენი დოკუმენტების დამატებითი ნუსხა; ერთ-ერთი მოთხოვნილი დოკუმენტია ჯანმრთელობის ცნობა. თუმცა არ იქნა დაწესებული ჯანმრთელობის ცნობის მოქმედების ბოლო ვადის პერიოდი, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მიიღო ზოგიერთი განაცხადი, სადაც საერთოდ არ იყო აღნიშნული ცნობა, ხოლო დანარჩენები კი დაახლოებით 1 წლის წინ იყო გაცემული.

⁶⁸ იმ პირობებში, როდესაც კანონი მოითხოვს ნარკოლოგიური შემოწმების ცნობის წარდგენას გასაჩივრების პერიოდის გასვლიდან ხუთი დღის ვადაში, იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს არ განუსაზღვრავს ამ ცნობის მოქმედების ვადის კონკრეტული პერიოდი. შესაბამისად, მეორე კონკურსში, ოთხმა კანდიდატმა წარადგინა იგივე ნარკოლოგიული ცნობა, რომელიც პირველ კონკურსში იქნა გამოყენებული (იმ პერიოდისათვის უკვე 4 თვე იყო გასული ცნობის გაცემიდან), ხოლო ერთმა კანდიდატმა ცნობა წარადგინა ვადის გასვლიდან მალევე; იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ ხუთივე მათგანი რეგისტრაციიდან მოხსნა. მოგვიანებით, საბჭომ კიდევ 6 კანდიდატი მოხსნა რეგისტრაციიდან მესამე კონკურსში უკვე გამოყენებული ცნობის წარდგენის გამო. ყველა მოხსნილი კანდიდატი ისევ რჩებოდა ერთ-ერთ ან ორივე წინა კონკურსში რეგისტრირებულ კანდიდატად. ის ბუნდოვნება, რაც ცნობების მოქმედების ვადის მოთხოვნებს ახლავს თან, აზიანებს კანდიდატის უფლებას, გაასაჩივროს აღნიშნული ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებები.

⁶⁹ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ერთ-ერთმა წევრმა ODIHR-ის მონიტორინგის წარმომადგენელთან აღნიშნა, რომ სამდივნოს მიერ მოწოდებული მონაცემები კანდიდატთან დაკავშირებით არ იყო

დაურეგულირებელ საკითხებთან ერთად, იწვევს გაურკვევლობასა და პროცედურებში თვითნებობის არსებობის რისკს.

ინტერესთა კონფლიქტი

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნისას ინტერესთა კონფლიქტის რეგულირების საკანონმდებლო ბაზა და ამ მიმართულებით გაკეთებული საერთაშორისო რეკომენდაციები არსებობს, ODIHR-მა აღმოაჩინა ამ სტანდარტების სერიოზული დარღვევები 2020 წლის შემოდგომაზე მოსამართლეთა წარდგენის პროცესებში, რამაც შესაძლოა შეარყიოს სასამართლო დამოუკიდებლობა და საჯარო ნდობა.⁷⁰

კანონი იცნობს აცილების ფართო, არც თუ ისე დეტალურ საფუძვლებს. იგი მოითხოვს წარდგენის პროცესებიდან იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს იმ წევრების აცილებას, რომლებიც ცდილობენ დაიკავონ სასამართლო თანამდებობები, მათ შორის – უზენაესი სასამართლოს ვაკანსიები,⁷¹ აგრეთვე ისინი, ვინც არიან განმცხადებლის ოჯახის წევრები.⁷² კანონმდებლობა კანდიდატს აძლევს უფლებამოსილებას, რომ

საკმარისი ინტერვიუსთვის მოსამზადებლად და დამსახურების საფუძველზე კრიტერიუმით შესაფასებლად. სამოქალაქო საზოგადოებრივმა ორგანიზაციებმა, საბჭოს წევრის მოთხოვნის შესაბამისად, მას მიაწოდეს დამოუკიდებელი კვლევის შედეგად მიღებული მონაცემები.

⁷⁰ მაგალითად, იხილეთ ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს (CCJE) დასკვნა ნომერი 10, რეკომენდაცია D(a); მოსამართლეთა ქვევის ბანგალორის პრინციპები (2002), რომელიც დამტკიცებულია გაეროს ეკონომიკური და სოციალური საბჭოს მიერ 2006 წლის 27 ივლისის 2006/23 რეზოლუციით, პრეამბულა, რომელიც ადგენს რომ „ორგანოები, რომლებიც შექმნილია სასამართლო სტანდარტების შესანარჩუნებლად, თავად [უნდა იყვნენ] დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი“; და პრინციპი 7 2016 წლის კეიპ-ტაუნის პრინციპებიდან. აგრეთვე, იხილეთ 2019 წლის ODIHR-ის დასკვნა, პარაგრაფი 63-64; ვენეციის კომისიის 2019 წლის საგანგებო დასკვნა, პარაგრაფი 51 და ეუთოს/ODIHR-ის 2019 წლის ივნისი-სექტემბრის (10 სექტემბერი 2019) [ანგარიში საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პირველი ეტაპის შესახებ](#), გვ. 12.

⁷¹ ორგანული კანონის მუხლი 35(3) ადგენს, რომ „იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრმა არ უნდა მიიღოს მონაწილეობა ვაკანტურ პოზიციაზე მოსამართლის შერჩევის საკონკურსო პროცედურებში, როგორც იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრმა, თუ თავად მონაწილეობს მოსამართლის აღნიშნულ პოზიციაზე შესარჩევ კონკურსში“. მუხლი 34.1(16) აწესებს: „თუ უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატი არის იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრი, მან პროცესის არც ერთ საფეხურზე არ უნდა გამოიყენოს თავისი უფლება შეფასოს და ხმა მისცეს კანდიდატებს. იგი, აგრეთვე არ არის უფლებამოსილი კანდიდატებს დაუსვას კითხვები იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში მოსმენის დროს“.

⁷² ორგანული კანონის მუხლი 35.3(1) ადგენს, რომ „იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრი არ მონაწილეობს დანიშვნის პროცესში, თუ იგი არის კანდიდატის ოჯახის წევრი, პირდაპირი აღმავალი ან დაღმავალი ხაზით ნათესავი, ან [იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრი არის კანდიდატის] და, ძმა ან სიძე/რძალი, [კანდიდატის] მეუღლის და, ძმა ან მშობელი.“ აღნიშნული დებულება 2019 წლის ცვლილებების დროს დამატებულ იქნა ODIHR-ის რეკომენდაციის შესაბამისად.

შეიტანოს შუამდგომლობა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის აცილების შესახებ, თუ სახეზეა ინტერესთა კონფლიქტი. 2020 წლის შემოდგომაზე მოსამართლეთა წარდგენის პროცესების განმავლობაში, საბჭომ ნამდვილად მიმართა თითოეულ კანდიდატს კითხვით, ხომ არ სურდათ მათ, საბჭოს რომელიმე წევრის⁷³ აცილების მოთხოვნა? თუმცა, ის არ განსაზღვრავდა იმ კონკრეტულ პირობებს, რაც ინტერესთა კონფლიქტად დაკვალიფიცირდებოდა, გარდა ზემოთ ჩამოთვლილისა.⁷⁴ მიუხედავად იმისა, რომ კანონი მოითხოვს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრმა განაცხადოს კონკრეტული ინტერესთა კონფლიქტის არსებობის შესახებ აცილებამდე, წევრები რომელთა აცილებაც მოხდა, ნათლად არ ასახელებდნენ აღნიშნულის საფუძვლებს და საბჭომ არც აცილების წერილობითი დასაბუთების საჯაროდ გამოქვეყნებას მისცა მანდატი.⁷⁵

ყველაზე უფრო საყურადღებოა შემდეგი: იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ერთ-ერთმა წევრმა, რომელიც მონაწილეობდა (ერთი ვაკანსიის) მეორე კონკურსში, პროცესიდან საბჭოს წევრობის საფუძვლით საკუთარი თავის აცილებისას, უარი თქვა პირველი (ცხრა ვაკანსიისთვის) და მესამე კონკურსიდან (ერთი ვაკანსიისათვის) აცილებაზე, მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნულ პროცესებში კანდიდატების მნიშვნელოვანი ურთიერთგაფარვა ფიქსირდებოდა, როგორც ზემოთ იქნა ნახსენები.⁷⁶ შედეგად, აღნიშნული წევრი პირველ კონკურსში მონაწილეობას იღებდა იმ ცამეტი კანდიდატის ინტერვიუების პროცესში, რომელთათვისაც მოუწევდა კონკურენციის გაწევა მეორე კონკურსის დროს. აღნიშნულმა გამოიწვია ორივე, ინტერესთა კონფლიქტად წარმოჩენა და ინტერესთა კონფლიქტის ობიექტური არსებობაც, რადგანაც ამ წევრს ჰქონდა პირდაპირი ინტერესი კანდიდატების საკონკურსო ქცევასთან, შეფასებასა

⁷³ კანდიდატებს არ მოუთხოვიათ აცილება, როგორც ქვემოთაა აღწერილი, ზოგიერთმა წევრმა გამოიყენა თვით-აცილება.

⁷⁴ მუხლი 35.3(1) ადგენს, რომ „მოსამართლის დანიშვნის პროცესში, მოსამართლეობის კანდიდატს აქვს უფლება დასაბუთებული შუამდგომლობის საფუძველზე მოითხოვოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის აცილება თუ სახეზეა ინტერესთა კონფლიქტი, მაგალითად, თუ არსებობს ისეთი გარემოება, რომელიც იწვევს ეჭვს საბჭოს წევრის ობიექტურობასთან, დამოუკიდებლობასა და/ან მიუკერძოებლობასთან დაკავშირებით.

⁷⁵ მუხლი 35.3(2) წევრებისგან მოითხოვს, რომ გააკეთონ წინასწარი განაცხადი ინტერესთა კონფლიქტის არსებობის შემთხვევაში და ნებაყოფლობით მოახდინონ აცილება. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრმა, რომლის აცილებაც მოხდა კონკურსის მეორე საფეხურზე მისი კანდიდატობის საფუძველზე, არ დაასახელა რაიმე მიზეზი. მეორე წევრმა, ნებაყოფლობით გამოაცხადა საკუთარი აცილების შესახებ პირველ წევრთან მიმართებაში, თუმცა არ მოახდინა მათ შორის ოჯახური ურთიერთობის ან მისი ბუნების კონკრეტიზაცია. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს არა-მოსამართლე წევრმა [საჯაროდ დასდო ბრალი](#) ამ უკანასკნელ წევრს რომ არ განაცხადა კანდიდატთან ახლო ნათესაური ურთიერთობის არსებობის შესახებ კონკურსის პირველივე ეტაპზე.

⁷⁶ 2020 წლის 3 მარტს, წევრმა [საჯაროდ დაიცვა](#) თავისი გადაწყვეტილება წინა ორ ეტაპზე აცილების არ შესრულების შესახებ.

და/ან პირველი კონკურსის შედეგებთან დაკავშირებით. წევრი, აგრეთვე, ესწრებოდა და მონაწილეობას იღებდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს იმ სესიებში, რომლებზეც განიხილებოდა და წყდებოდა ზოგიერთი მისი კონკურენტის მეორე კონკურსის რეგისტრაციიდან მოხსნის საკითხი. მიუხედავად იმისა, რომ წევრს ხმა არ მიუცია, იგი მონაწილეობდა განხილვებში, რაც წარმოადგენს აცილების შესახებ კანონისმიერი მოთხოვნის დარღვევას. წევრმა უნდა მოახდინოს იმ საკონკურსო პროცედურებიდან აცილება, რომელშიც თავად მონაწილეობს, როგორც კანდიდატი.⁷⁷ უფრო მეტიც, იმავე წევრმა კანდიდატმა მონაწილეობა მიიღო მოსმენის ახალი საპროცესო წესების პროექტის შექმნაში; იმავე მოსმენაში მალევე თვითონვე იქნებოდა მონაწილის როლში. აღნიშნულმა გამოიწვია ამ წევრსა და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სხვა წევრს შორის საჯარო დაპირისპირება, აგრეთვე სამოქალაქო საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ჯგუფმა გაავრცელა განცხადება.⁷⁸

კიდევ ერთი ინტერესთა კონფლიქტი წარმოიშვა და არასათანადო რეაგირება მოჰყვა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ, როდესაც საბჭოს ერთმა წევრმა, რომელიც სიძე იყო კანდიდატისა პირველ და მეორე კონკურსებში, მოახდინა ნებაყოფლობითი აცილება აღნიშნული ტურებიდან, თუმცა უარი განაცხადა აცილებაზე მეორე კონკურსიდან, მიუხედავად იმისა, რომ სამივე შემთხვევაში სახეზე იყო კანდიდატთა ურთიერთგადაფარვა.⁷⁹ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრებს შორის საჯარო მოწოდებებმა სხვა წევრების მიკერძოებულობის საფუძველზე აცილებასთან დაკავშირებით, კიდევ უფრო გააღრმავა ეჭვები პროცესის კეთილსინდისიერებასთან დაკავშირებით.

გარდა ამისა, როდესაც მდგომარეობა განიხილება ინტერესთა კონფლიქტის პრინციპების დარღვევის ჭრილში, რაც გამოწვეულ იქნა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ორი წევრის მიერ ზოგიერთ კონკურსში მონაწილეობით მაშინ, როდესაც თვითაცილება მოახდინეს სხვა კონკურსებიდან. მიუხედავად ყველა პროცესში კანდიდატების საერთო შემადგენლობის ნაწილობრივ დამთხვევისა, იუსტიციის

⁷⁷ ორგანული კანონის მუხლი 35(3).

⁷⁸ [კოალიციამ](#), აგრეთვე, გაავრცელა განცხადებები, სადაც აკრიტიკებდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მოსამართლე წევრს წესების პროექტების შედგენაში მონაწილეობის გამო. აცილებული წევრი არ დაესწრო 9 დეკემბრის სესიას, რომელშიც წესების პროექტი განიხილეს და საბოლოოდ, მიიღეს კიდევ.

⁷⁹ აღნიშნული მოიცავდა აცილებული წევრების მონაწილეობასა და მათ მიერ ხმის მიცემას იმ სესიაზე, რომლის დროსაც რეგისტრაციიდან მოიხსნა ხუთი კანდიდატი პროცესის მეორე ეტაპზე, რომლებიც კონკურენტისა უწევდნენ მის ნათესავს პირველ და მესამე კონკურსებში. დამატებით, საბჭოს ერთ-ერთმა წევრმა მოითხოვა საბჭოს ორი სხვა წევრის აცილება, იგი ამტკიცებდა რომ იკვეთებოდა (არაპირდაპირი) ინტერესთა კონფლიქტი იმავე კანდიდატთან მიმართებაში, სავარაუდო ოჯახური თუ სხვა ტიპის კავშირების გამო; აღნიშნული წევრების აცილება არ მოხდა.

უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება, რომ მოეხდინათ კონკურსის სამ სხვადასხვა ნაწილად გაყოფა, მისი კონსოლიდირების ნაცვლად, მისი კანონმდებლობასთან შესაბამისობის მიუხედავად, იწვევს შემოფოთებას პროცესით პოტენციურ მანიპულირებასთან დაკავშირებით, რაც საშუალებას აძლევს ერთ ან მეტ წევრს უგულვებელყოს ინტერესთა კონფლიქტის მარეგულირებელი კანონმდებლობა თავის სასარგებლოდ.⁸⁰

პროცედურული წესები

2019 წელს მიღებული საკანონმდებლო ბაზის მიხედვით⁸¹, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ, 2020 წლის 9 დეკემბერს მიიღო კანდიდატთა მოსმენის პროცედურული წესები, რითაც დახმარება გაუწია იქამდე არსებული დაურეგულირებელი ინტერვიუების პროცედურისთვის გარკვეული სტრუქტურის მიცემას, თუმცა მათ მაინც აკლდათ რეალური თანმიმდევრულობა და კანდიდატებისათვის პირობების თანასწორობის უზრუნველყოფა.

პროცედურული წესების შემუშავების პროცესს თან ახლდა დიდი რაოდენობით პრობლემატური ასპექტები. წესების ის ვერსია, რომელიც წარმოდგენილი და განხილული იქნა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სესიაზე საჯარო კონსულტაციების წინ, არსებული ინფორმაციის მიხედვით, არ იქნა წინასწარ გამოქვეყნებული ან ყველა წევრისთვის მიწოდებული. აღნიშნულმა წესების პროექტის განხილვის სესიის დროს გამოიწვია დამაბულობა; გაისმა ბრალდებები, რომ ზოგიერთი შეთავაზებული პროცედურული წესი მიზნად ისახავდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს კონკრეტული წევრების საქმიანობისათვის ხელის შეშლას.⁸² როგორც ზემოთ აღინიშნა,

⁸⁰ ორგანული კანონის მუხლი 34.1(1) ადგენს, რომ უზენაესი სასამართლოს ვაკანსიის წარმოშობამდე არაუგვიანეს 3 თვისა საქართველოს იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ უნდა დაიწყო უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების თანამდებობაზე ასარჩევად საქართველოს პარლამენტისათვის წარსადგენი კანდიდატის შერჩევის პროცედურა. ერთი მოსამართლის ადგილი გამონთავისუფლდა 2021 წლის თებერვალში, ხოლო მეორე ადგილი 2021 წლის თებერვალში, ზემოთმოყვანილი დებულებების თანახმად იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ სამი დამოუკიდებელი შერჩევის პროცესი დაიწყო, თუმცა კანონი არ ქმნიდა ბარიერს იმისთვის, რომ მომხდარიყო აღნიშნული სამი პროცესის კონსოლიდაცია, ამ ანგარიშში ზემოთნახსენები პრობლემური საკითხების პრევენცია რომ მომხდარიყო.

⁸¹ ორგანული კანონის მუხლი 34.1(10) ადგენს, რომ უზენაესი სასამართლოს პოსტებზე კანდიდატების საჯარო მოსმენა უნდა ჩატარდეს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ შემუშავებული წესების მიხედვით. იხილეთ უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შესარჩევი კანდიდატების საჯარო მოსმენების ჩატარების შესახებ [პროცედურული წესები](#).

⁸² ყველაზე სადავო წესებს განეკუთვნებოდა: იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის მიერ კანდიდატებისთვის კითხვების დასმის დროის 30 წუთამდე შეზღუდვა; საბჭოს წევრების მიერ სხვა წევრის მიერ დასმულ შეკითხვაზე შეკამათების უფლება; და თავმჯდომარისთვის საბჭოს წევრის

პროცედურული წესების მიღებისთანავე, საბჭოს წევრი, რომელიც აქტიურად მონაწილეობდა მათ შემუშავებაში, გახლდათ კანდიდატი.

მიუხედავად იმისა, რომ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ, კანონის მოთხოვნის შესაბამისად, გამოაქვეყნა და შეაგროვა საჯარო კომენტარები საპროცესო წესების პროექტზე და უკუკავშირიც განახორციელა, საბოლოო ვერსიამ მაინც ვერ უზრუნველყო სტრუქტურირებული და ღირსეული პროცედურის არსებობა, რომელიც ყველა კანდიდატს მისცემდა თანმიმდევრულ და თანაბარ შესაძლებლობებს მოსმენის დროს. დეკემბრის დასაწყისში, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ, ინტერნეტში გამოაქვეყნა საპროცესო წესების პროექტი საჯაროდ კომენტარებისთვის 7 სავალდებულო დღის განმავლობაში, რის შედეგადაც, არსებითი მნიშვნელობის უკუკავშირი შეგროვდა.⁸³ თავის სასარგებლოდ, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მოახდინა რეაგირება მრავალ რეკომენდაციაზე პროცედურული წესებიდან ყველაზე პრობლემატური დებულებების ამოღებით;⁸⁴ სამწუხაროდ, მან იგნორირება გაუკეთა სხვა რჩევებს, რომლებიც დაეხმარებოდა უფრო მოწესრიგებული და გამჭვირვალე პროცესის წარმართვაში.⁸⁵ მიუხედავად იმისა, რომ იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს პროცესის სახელმძღვანელო მითითებების სახით ჰქონდა უამრავი რეკომენდაცია,⁸⁶

მიერ დასმულ შეკითხვაზე შენიშვნის გაკეთებისა და მისი უარყოფის უფლება მიკერძოებულობის ან შეუსაბამობის საფუძველით.

⁸³ კოალიციამ გაავრცელა საჯარო [განცხადება](#), სადაც აკრიტიკებდა ზუსტად იმ წესებს, რომლებიც გაკრიტიკებულ იქნა საბჭოს წევრებს შორისაც. სახალხო დამცველმა და აშშ-ს საელჩომ აგრეთვე დააფიქსირეს თავიანთი აზრი, რომელიც საჯარო არ გამხდარა.

⁸⁴ სახალხო დამცველის საერთო რეკომენდაციები მოიცავდა, მაგალითად: იმ დადგენილების ამოღებას, რომელიც გამორიცხავდა მედიის წარმომადგენლების დასწრებას; თითოეული წევრის მიერ კითხვების დასასმელი დროის გაზრდა; მოთხოვნა, რომ კანდიდატების ინტერვიუები უნდა ჩატარდეს სამართლიანად და ღირსეულად; იმ დადგენილების ამოღება, რომელიც წევრებს საშუალებას აძლევდა ერთმანეთის მიერ დასმულ შეკითხვებზე გაეკეთებინათ კომენტარი ან ეხებოდა თავმჯდომარის მიერ მიკერძოებულობის ან შეუსაბამობის საფუძველით ჩარევას.

⁸⁵ მაგალითად, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ უარი თქვა პროცედურულ წესებში სახალხო დამცველის მიერ გაკეთებული შემდეგი რეკომენდაციების გათვალისწინებაზე: მოსმენების პირდაპირ ეთერში გაშუქება უნდა გახდეს სავალდებულო; იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს თავმჯდომარემ აუხსნას კანდიდატებს, რა გარემოებების არსებობისას შეუღლიათ მათ მოითხოვონ საბჭოს წევრის აცილება ინტერესთა კონფლიქტის საფუძველით; და თავმჯდომარე უზრუნველყოფს მოსმენის პროცესის ჩატარებას ღირსეულად (საბჭოს წევრები არა მხოლოდ კანდიდატებს, არამედ ერთმანეთსაც პატივისცემით ეპყრობიან).

⁸⁶ იხილეთ, მაგალითად, ODIHR-ის 2019 წლის დასვნა, პარაგრაფი 62, რომელიც რეკომენდაციას უწევს ინტერვიუს პროცედურისადმი უფრო სტრუქტურირებული მიდგომის შემუშავებას და განიხილავს ინტერვიუებისთვის სტანდარტიზებული ფორმატის არსებობას, კანდიდატებისთვის კითხვების დასმისა და მათი რანჟირების დროს სუბიექტურობის ფარგლების შემსაჯირებლად. აგრეთვე იხილეთ ევროპის საბჭოს, [მინისტრთა კომიტეტის მითითებები ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს სამოსამართლო პოსტებზე კანდიდატთა შერჩევის შესახებ – ახსნა-განმარტებითი](#)

ინტერვიუები მეტწილად მაინც დაურეგულირებელი და არასტანდარტული იყო კითხვების რაოდენობისა და შინაარსის და საერთო ხანგრძლივობის კუთხით.⁸⁷ უფრო მეტიც, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ ღირსეული მოსმენის პროცესის ან ქვეყნის კოდექსის უზრუნველყოფის შეუძლებლობამ, წვლილი ვერ შეიტანა პროფესიონალური, მართებული პროცესების წარმართვაში, რაც ქვეყნის უზენაეს სამოსამართლო პოზიციებზე მყოფთა შერჩევას შეეფერებოდა.

კანდიდატთა მოსმენები

დაიწყო-რა 2020 წლის 10 დეკემბერს და გაგრძელდა 2021 წლის 27 აპრილამდე, მოსმენის პროცედურები პირველ კონკურსში (უზენაესი სასამართლოს ცხრა მოსამართლის ვაკანტური პოზიციისთვის) მონაწილე 52 კანდიდატისთვის, დაიწყო სამართლებრივად დადგენილ ვადაში, მიუხედავად სხვადასხვა საჯარო და შიდა პროტესტისა⁸⁸ და ისინი ხასიათდებოდა დაგვიანებებით, არათანმიმდევრულობითა და კანდიდატებისადმი მნიშვნელოვნად განსხვავებული მოპყრობით, რამაც გააფერმკრთალა პროცესის ლეგიტიმურად და სამართლიანად აღქმა.

წარდგენის მეორე პროცესისთვის (ერთი ვაკანსია) მოსმენები დაიწყო 2021 წლის 29 ივნისს, ხოლო წარდგენის მესამე პროცესისთვის (ერთი ვაკანსია) მოსმენები გამოქვეყნების დროისათვის კიდევ არ არის დაწყებული.⁸⁹

მიუხედავად იმისა, რომ 19 აპრილის შეთანხმების თანახმად პარლამენტს სამივე პროცესის მიმდინარეობა უნდა შეეჩერებინა, ორგანომ ვერ შეძლო ფორმალური სამართლებრივი საფუძვლის მოძებნა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ მიმდინარე ვაკანსიებზე წარდგენის პროცესების შეჩერებისათვის. უფრო მეტიც, იუსტიციის

მემორანდუმი, CM(2012)40-add, 2012 წლის 29 მარტი, პარაგრაფი 57; ლილონგვის პრინციპები და მითითებები სასამართლო ოფიცრების შერჩევისა და დანიშვნის შესახებ (2018), პარაგრაფი 3.7.

⁸⁷ ერთადერთი წესი, რომელიც ეხება შეკითხვების შინაარსს, იყო მეტისმეტად ფართო, მოითხოვდა, რომ შეკითხვა საჭირო ყოფილიყო კანდიდატის შესაფასებლად აუცილებელი ინფორმაციის მოსაპოვებლად, დამსახურების-შესაბამისი დადგენილი კრიტერიუმის მიხედვით.

⁸⁸ ორგანული კანონის მუხლი 34.1(8) ადგენს, რომ რეგისტრაციაზე უარის თქმის შესახებ საჩივრის განხილვისთვის განკუთვნილი პერიოდის გასვლიდან [ორი დღე გასაჩივრებისთვის, ორი დღე გადაწყვეტილების გამოტანისთვის], მოსმენები, ყველაზე გვიან, შეიძლება დაიწყოს 20 სამუშაო დღის შემდეგ. კანონი არ ადგენს ამ უკანასკნელი პროცედურის დასრულების ვადას.

⁸⁹ მეორე და მესამე კონკურსებისათვის, მოსმენების დაწყების სამართლებრივი ვადები იყო, შესაბამისად, 2021 წლის იანვარი და თებერვალი. 2021 წლის თებერვალში, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ გაახანგრძლივა უზენაესი სასამართლოს იმ მოსამართლის თანამდებობაზე ყოფნის ვადა, რომელსაც 10 წლიანი პერიოდი ამოეწურა და რომლის პოსტიც დაკავებული უნდა ყოფილიყო მესამე კონკურსის შედეგად. შერჩევის პროცესის შეყოვნებების გამო, პოზიციის შევსება დროულად ვერ მოხდა. მოსამართლისთვის აღნიშნულ პოსტზე ყოფნის 10 წელზე მეტის გახანგრძლივება არ არის გათვალისწინებული კანონით.

უმალეს საბჭოს არც კი უცდია საზოგადოებისათვის გახანგრძლივებული დაგვიანების მიზეზის ან პროცედურების შეცვლილი განრიგის შეტყობინება და განაგრძო მოსმენების შეყოვნება პირველი კონკურსის საფეხურზე.

კანდიდატების ინტერვიუებში, რომლებზეც მოხდა მონიტორინგი, შეინიშნა მკაფიო შეუსაბამობები ხანგრძლივობაში, ფორმასა და ტონში, რამაც გამოიწვია ექვსის შეტანა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ თანაბარი მოპყრობის პრინციპის გათვალისწინებაში და შესაძლოა არსებითად დააზიანა კიდევ ზოგიერთი კანდიდატის ნომინირების პერსპექტივა. უგულვებელყოფილი იქნა რა პროცედურულ წესებში ინტერვიუს ფორმატების სტანდარტიზაცია, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მოსმენები აშკარად საგანგებო მეთოდით ჩაატარა. როგორც წესი, დღის განმავლობაში ხდებოდა ორი კანდიდატის მოსმენა, ინტერვიუების ხანგრძლივობა მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდა ერთმანეთისაგან: 1.5 საათიდან 4-ზე მეტ საათამდე (საშუალოდ 2.5 საათი), ხოლო კანდიდატებისთვის დასმული კითხვების რაოდენობები სამმაგად განსხვავდებოდა ერთმანეთისაგან.⁹⁰ კანდიდატებს ჰქონდათ საწყისი სამოტივაციო სიტყვის წარმოთქმის შესაძლებლობა, თუმცა აღნიშნულის ხანგრძლივობა არ იყო დარეგულირებული, რამაც საშუალება მისცა თავმჯდომარეს გაეწყვეტინებინა კანდიდატისთვის სიტყვა, რადგან საკუთარ გამოცდილებაზე საუბრისას იგი ახსენებდა სასამართლო სისტემაში არსებულ უსამართლობას, მაშინ როდესაც, სხვა კანდიდატებმა უფრო მეტი ისაუბრეს, თუმცა ნაკლებად სადავო საკითხებზე.⁹¹

კანდიდატებისთვის იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების მიერ დასმული კითხვების საგანმა და ფორმატმა, გამოავლინა კოორდინაციისა და თანმიმდევრულობის ნაკლებობა. მოსმენების პროცესში განხილული საკითხები იყო საკმაოდ სხვადასხვაგვარი და ზოგადად ეხებოდა შეფასების კრიტერიუმებს,⁹²

⁹⁰ [კოალიციის](#) მიერ შეგროვებული სტატისტიკის მიხედვით, თითოეული კანდიდატისთვის დასმული შეკითხვების საშუალო რაოდენობა იყო 50, 24-დან 88-მდე შეკითხვა თითო მოსმენისას.

⁹¹ ერთ-ერთი კანდიდატი, ყოფილი მოსამართლე, თავის სიტყვაში საუბრობდა სასამართლო სისტემაში არსებულ უსამართლობებსა და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსა და ზემდგომი მოსამართლეების მიერ პირადად მის მიმართ განხორციელებულ დაშინებაზე, იძულებასა და ზემოქმედებაზე, რამაც საბოლოოდ მისი გათავისუფლება გამოიწვია. უეცრად, თავმჯდომარე მას ჩაეჭრა და საუბარი შეაწყვეტინა იმ მიზეზით, რომ ის უკვე საკმაოდ დიდი ხანია ლაპარაკობდა, სხვა კანდიდატებს კი საშუალება ჰქონდათ უფრო ხანგრძლივი შესავალი სიტყვა წარმოეთქვათ ჩარევის გარეშე.

⁹² ვრცლად დაფარული საკითხები მოიცავდა: უზენაესი სასამართლოს პრეცედენტები და პრაქტიკა; კონსტიტუციური სამართალი და პრინციპები; საკონსტიტუციო სასამართლოს როლი; სამართლებრივი და სამოსამართლო პრინციპები; სისხლის, სამოქალაქო და ადმინისტრაციული სამართალი; სასამართლო პროცესები; სამოსამართლო ეთიკა; ადამიანის უფლებები და თავისუფლებები; საერთაშორისო სამართალი და იურისპრუდენცია; სასამართლოს დამოუკიდებლობა; სასამართლოს მართვა; გავლენის მქონე მოსამართლეთა ჯგუფების არსებობა;

იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს თითოეული წევრი სვამდა თავის საკუთარ, დამოუკიდებელ შეკითხვებს, რომლებიც ზოგჯერ ერთნაირი იყო მოსმენიდან მოსმენამდე, ზოგჯერ კი დაუსაბუთებლად იცვლებოდა. ზოგიერთი წევრის პრაქტიკა -დაესვათ იდენტური ან ერთმანეთთან ძალზედ მიმსგავსებული შეკითხვები, უპირატესობას ანიჭებდა იმ კანდიდატებს, ვისაც მოსმენა უფრო გვიან ჰქონდა.

უფრო მეტიც, სხვაობას კითხვების კომპლექსურობას შორის, შესაძლოა ზოგიერთი კანდიდატი სხვებზე ხელსაყრელ მდგომარეობაში ჩაეყენებინა. ზოგიერთი მოსმენის დროს, კითხვები იყო საკმაოდ მარტივი და/ან ეხებოდა მხოლოდ შეზღუდული რაოდენობის საკითხებს, აღნიშნული კი ეჭვს ბადებს ინტერვიუების საკმარისად სიმკაცრესთან დაკავშირებით. დანარჩენი კანდიდატები აღმოჩნდნენ კომპლექსურ სამართლებრივ საკითხებზე რთული კითხვების ობიექტები. იყო აგრეთვე შეუსაბამო და დისკრიმინაციული შეკითხვების ცალკეული შემთხვევები, როგორცაა კანდიდატის რელიგიურ მრწამსთან და სხვა კანდიდატის ასაკთან დაკავშირებით.

ODIHR-ის მონიტორინგის წევრები, აგრეთვე, ახდენდნენ დაკვირვებას კანდიდატების ინტერვიუების ტონის სხვადასხვაობაზე. საბჭოს წევრები ღიად არ ეთანხმებოდნენ, აკრიტიკებდნენ და აგრესიულად შედიოდნენ პოლემიკაში ზოგიერთი კანდიდატის მიერ გაცემულ პასუხებზე, ხოლო სხვებს აშკარად ამხნეებდნენ და ეხმარებოდნენ.⁹³ კანდიდატების მიერ პასუხების გაცემის დროის ჩარჩოს არ არსებობამ აშკარად ხელი შეუწყო არათანაბარ მოპყრობას, რადგან ზოგიერთ კანდიდატს საშუალება ჰქონდა გაეცა ხანგრძლივი და დეტალური პასუხი ⁹⁴ – რაც, თავის მხრივ, შეკითხვებისა და ჯამურად დაფარული საკითხების ნაკლებობას უძღვის წინ – ხოლო, სხვებს სისტემატიურად ეჭრებოდნენ საუბარში ან უსვამდნენ სხვადასხვა კითხვებს. საბოლოო ჯამში, ODIHR-ის მონიტორინგის წევრებმა აღნიშნეს, რომ არის განსხვავება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს შედარებით ძველ და ახალ წევრებს შორის კითხვების დასმის დროსთან დაკავშირებით. ახალი წევრები, ორივე, მოსამართლე და არა-

ნეპოტიზმი სასამართლო სისტემაში; სასამართლო რეფორმა; კანდიდატების თვისებებისა და ღირებულებების დახასიათება.

⁹³ ODIHR-ის მონიტორინგის წევრები აღნიშნავენ, რომ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ზოგიერთმა წევრმა გაამარტივა და ფორმატი შეუცვალა თავის შეკითხვებს, ან დასვა კონტრ-შეკითხვები, მისცა მინიშნებები პასუხებზე, შეავსო და დაიცვა კანდიდატების პასუხები და ზოგჯერ შეასწორა კიდევ კანდიდატის მიერ გაცემული პასუხი.

⁹⁴ მაგალითად, ცხადად იქნა დაფიქსირებული განსხვავება უზენაესი სასამართლოს მოქმედ მოსამართლე კანდიდატთან მოპყრობასთან მიმართებაში (ვისაც 10 წლიანი პერიოდი ეწურებოდა), იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს იმ მოსამართლე წევრების მიერ, ვინც კანდიდატების პასუხებში ჩარევის ტენდენციით ხასიათდებოდნენ,

მოსამართლე, იყენებენ არსებითად მცირე დროს კანდიდატებისთვის კითხვების დასასმელად.

ამას გარდა, თავმჯდომარის მიერ კანდიდატთა მოსმენებზე საბჭოს წევრების მუდმივი დასწრებისა და შესაბამისი ყურადღების გამოჩენის უზრუნველყოფის შეუძლებლობამ, დააზიანა იმის აღქმა, რომ თითოეული კანდიდატის შეფასება მოხდა ჯეროვნად და თანაბარ პირობებში. მიუხედავად იმისა, რომ უმრავლესობის ქვორუმი ყოველთვის დგებოდა მოსმენის დასაწყებად,⁹⁵ საკმაოდ ხშირად ეს ხდებოდა დაგვიანებით,⁹⁶ ზოგიერთი წევრი არ დაესწრო რამოდენიმე მოსმენას. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრები ხშირად მოდიოდნენ დაგვიანებით და მიდიოდნენ ადრე, რეგულარულად, დიდი ხნით ტოვებდნენ სამუშაო ადგილს მოსმენის მიმდინარეობისას, ზოგჯერ რამოდენიმე მათგანი ჯგუფურადაც კი და განიხილავდნენ საკითხებს დერეფანში. რიგ შემთხვევებში ეს უკანასკნელი იწვევდა ქვორუმის არარსებობას და პროცესი ან დროებით ჩერდებოდა, ან გრძელდებოდა ქვორუმის გარეშე. გარდა ამისა, წევრებს ხშირად გადაჰქონდათ ყურადღება ინტერვიუებიდან ტელეფონზე შეტყობინებების გაგზავნასა და საუბარზე, ან საბჭოს პერსონალთან და ერთმანეთთან ლაპარაკზე. ODIHR-ის მონიტორინგის წევრებმა აღნიშნეს, რომ ინტერვიუების დროს წევრების უმეტესობა არ აკეთებდა ჩანაწერებს, რასაც გამოიყენებდნენ შემდგომი შეფასების ფაზაში, ეს უკანასკნელი კი, ახალი სამართლებრივი ჩარჩოს მიხედვით, საჭიროებს წერილობით დასაბუთებას.

მიუხედავად იმისა, რომ მოსმენების პროცესი, ზოგადად, წესრიგის დაცვით მიმდინარეობდა, ODIHR-ის მონიტორინგის წევრებმა შეამჩნიეს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს შიდა დანაყოფები, რომლებიც მოსმენების მიმდინარეობაში ეჭვობდნენ სხვადასხვა ბრალდებებითა და წევრებს შორის საყვედურებით კანდიდატების ინტერვიუების პარალელურად. ზოგჯერ წევრები თავმჯდომარის ჩათვლით, იყენებდნენ სხვა წევრის მიერ კითხვების დასმის დროს, საკუთარი შენიშვნებისა და კომენტარების გასაკეთებლად და მოსმენის წესების საწინააღმდეგოდ ერეოდნენ შემდგომი კითხვების დასასმელად, ისე, რომ არ იღებდნენ ნებართვას სხვა წევრისაგან.⁹⁷ მსგავსი ჩარევები, ხშირად, კანდიდატებისთვის კითხვების დასმისას,

⁹⁵ იმისათვის რომ შემდგარიყო ქვორუმი, არ იყო აუცილებელი ფიზიკურად დასწრება; საბჭოს ზოგიერთი წევრი ზოგჯერ მოსმენებში მონაწილეობდა დისტანციურად, COVID-19-თან დაკავშირებული თვითიზოლაციის გამო.

⁹⁶ მაგალითად, ერთ-ერთი მოსმენა დაიწყო დათქმული დროიდან 1.5 საათის შემდეგ, რადგან არ იყო შემდგარი ქვორუმი.

⁹⁷ მოსმენის წესების მუხლი 4(10) ადგენს, რომ თითოეულ წევრს ჰქონდეს შეკითხვის დასმის განსაზღვრული პერიოდი, მოთხოვნის შემთხვევაში. ეს პროცედურა უნდა მიჰყვებოდეს დადგენილ თანმიმდევრობას და თუ ვინმეს სურს კითხვის დასმის პერიოდში ჩარევა, პირველ რიგში ნებართვა უნდა აიღოს სხვა წევრისაგან.

წინ უძღვოდა საბჭოს წევრებს შორის დაძაბულობის შექმნას, რაც ზიანს აყენებდა პროფესიონალიზმსა და პროცესების მართებულობას.

ქულებით შეფასება, რანჟირება და საბოლოო შერჩევა

მიუხედავად ქულებით შეფასების, რანჟირებისა და საბოლოო ხმის მიცემის პროცედურის მარეგულირებელ საკანონმდებლო ბაზაში შეტანილი იმ მნიშვნელოვანი გაუმჯობესებებისა, რომლებიც წარმოდგენილ იქნა 2021 წელს, ODIHR-ის მონიტორინგის წევრებმა შეამჩნიეს შეუსაბამოებები და ნაკლოვანებები იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ საქართველოს პარლამენტისთვის წარსადგენი პირველი კანდიდატების შერჩევის პროცესში ახალი საკანონმდებლო ჩარჩოს ფარგლებში.

პირველი ეტაპის კონკურსის (ცხრა ვაკანტური ადგილისათვის) მოსმენების დასრულების შემდეგ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 12-მა წევრმა, რომლებიც მონაწილეობდნენ შეფასების პროცესში, შეავსეს დანრჩენილი 32 კანდიდატის ქულების მინიჭების/შეფასების ფორმა და გაუგზავნეს სამდივნოს.⁹⁸ როგორც ამას უკანასკნელი კანონისმიერი ცვლილებები მოითხოვს, თითოეულმა წევრმა უზრუნველყო ყველა კანდიდატისთვის ქულების მინიჭების/შეფასების წერილობითი დასაბუთების წარდგენა, ქვე-კრიტერიუმების მიხედვით.⁹⁹ კანონის შესაბამისად, 2021 წლის 31 მაისს, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ თავის ვებგვერდზე გამოაქვეყნა თითოეული წევრისთვის ქულების მინიჭების/შეფასების ფორმებისა და წერილობითი დასაბუთების დასკანერებული ვერსიები.¹⁰⁰ დასაბუთების გამოქვეყნებამ, შემფასებლის ვინაობასთან ერთად, მნიშვნელოვნად გაამყარა პროცესში ანგარიშვალდებულებისა და გამჭვირვალობის ასპექტები.

უფრო მეტიც, შეფასებებს თან ახლდა არსებითი დასაბუთება თითოეული ქვე-კრიტერიუმისათვის, რომლებიც შედის უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების კანონისმიერ ქულათა სისტემაში.¹⁰¹ აღნიშნულმა პრაქტიკამ, რომელიც

⁹⁸ 2021 წლის 25 მაისს, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს არამოსამართლე წევრმა განაცხადა, რომ ის აღარ მიიღებდა მონაწილეობას წარდგენისა და ხმის მიცემის პროცესში, რადგანაც თვლიდა, რომ შერჩევის პროცესი ძალდატანდებით მიმდინარეობდა და უნდა შეჩერებულიყო.

⁹⁹ ორგანული კანონის მუხლი 34.1(11) ნაწილობრივ აწესებს, რომ „იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრმა, მუხლი 35.1 პარაგრაფი 16-ისა და მუხლი 36.4 პარაგრაფი 8-ის შესაბამისად მინიჭებულ თითოეულ ქულას, აგრეთვე ამ კანონის მუხლში 36.3 გაწერილ კეთილსინდისიერების კრიტერიუმის თითოეულ მახასიათებელს თან უნდა დაურთოს წერილობითი დასაბუთება.

¹⁰⁰ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს [პოსტი](#), 2021 წლის 31 მაისი.

¹⁰¹ ორგანული კანონი, კომპეტენციის ნაწილში, განსაზღვრავს 100 ქულიანი სისტემის არსებობას (გაყოფილია ექვს ქვე-კრიტერიუმად) და კეთილსინდისიერების ნაწილში – 3 საფეხურიანი შეფასების სისტემას („ვერ აკმაყოფილებს“, „აკმაყოფილებს“, „სრულად აკმაყოფილებს“).

იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ იქნა გამოყენებული, გაზარდა შეფასების პროცესის ლეგიტიმურად წარმართვის აღქმა, ამასთანავე გაამყარა კანდიდატების მიერ სამართლებრივი დაცვის საშუალებების გამოყენების უფლება, გასაჩივრებისთვის კონკრეტული საფუძვლის არსებობის ჭრილში.

ამავდროულად, შეფასებებიც საკმაოდ განსხვავდებოდა ერთმანეთისგან არგუმენტაციის ხარისხით, ორივე – კომპეტენციისა და კეთილსინდისიერების კატეგორიებში. საბჭოს ზოგიერთი წევრი ხშირ შემთხვევაში დამოკიდებული იყო ზოგად, ორგანული კანონის კრიტერიუმებიდან ამოღებულ სტერეოტიპულ ფრაზებზე, არ ახდენდა კანდიდატის პერსონალიზებულ შეფასებას. სხვები, მაღალი ქულის დასასაბუთებლად იყენებდნენ მონაცემებს კანდიდატის შესახებ, როგორცაა, მაგალითად, კანდიდატის მიერ დასწრებული სემინარების რაოდენობა, თუმცა, არ ხსნიდნენ რა შესაბამისობაში იყო ეს მონაცემი კონკრეტულ ქვე-კრიტერიუმთან. ხშირ შემთხვევაში, კანდიდატის შესაბამისობა მაღალი კეთილსინდისიერების კრიტერიუმთან არგუმენტირებული იყო მხოლოდ წინადადებით, რომელიც ადგენდა, რომ შემფასებელი ადასტურებს კანდიდატის მიერ კეთილსინდისიერების ყველა ქვე-კრიტერიუმის დაკმაყოფილებას. აღნიშნულ კომენტარს არ მოსდევდა რაიმე შემდგომი კონკრეტული დასაბუთება. უფრო მეტიც, შეფასებების უმეტესობა მხოლოდ მცირე დოზით და უმნიშვნელოდ მოიხსენიებდა კანდიდატის ინტერვიუს, ზოგჯერ უგულვებლყოფდა კიდევ ისეთი მნიშვნელოვანი ინციდენტის ხსენებას, რაც შესაძლოა მეტყველებდა პიროვნების ხასიათზე ან მის უზენაეს სამოსამართლო თანამდებობაზე დანიშვნასთან შესაბამისობაზე.¹⁰²

დამატებით, გამომდინარე იქიდან, რომ არსებული საკანონმდებლო ბაზის გარდა, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ არ შეიმუშავა შეფასებებისთვის რაიმე სტანდარტი ან სახელმძღვანელო მითითებები, კანდიდატების მიერ მიღებული შეფასებები არსებითად განსხვავდებოდა სიდიდის, ფორმისა და დეტალურობის მიხედვით, რაც, ზოგჯერ, ართულებდა მათ ერთმანეთთან შედარებას.¹⁰³ კანდიდატებმა, საბჭოს ზოგიერთი წევრისგან მიიღეს დეტალური, დასაბუთებული შეფასება, ხოლო დანარჩენებისგან – ლაკონური და არაპერსონიფიცირებული. გარდა ამისა,

კომპეტენციის ნაწილში ქულების დაგროვების სისტემა განსხვავდება მოსამართლე და არა-მოსამართლე კანდიდატების მიხედვით.

¹⁰² ზოგიერთი კანდიდატი, მათ შორის რამოდენიმე, ვინც საბოლოოდ შემოკლებული სიისთვის შეირჩა, ინტერვიუს პერიოდში, საბჭოს წევრთან შევიდნენ საკმაოდ დამაბულ დისკუსიაში. მსგავსი დამაბულობები, როგორც წესი, შეფასების ფორმებში არ იყო ნახსენები.

¹⁰³ შეფასებების საშუალო მოცულობა იყო 10-12 გვერდი, გვხვდებოდა როგორც 6, ისე 16 გვერდიანი შეფასებები. გარდა ამისა, შეფასების ფორმები ერთმანეთისგან განსხვავდებოდა საბჭოს წევრების მიხედვით: ზოგიერთი მათგანი იყენებდა მატრიცას, ზოგიერთი მხოლოდ ნარატივს აღწერდა, ზოგიერთი კი ორივე ხსენებულის კომბინაციას იყენებდა.

განსხვავდებოდა კანდიდატების შეფასებების სიდიდე და დეტალურობა, საბჭოს ზოგიერთმა წევრმა ზოგ კანდიდატს დაუწერა მოკლე, ზოგს კი ვრცელი შეფასება. იმ ვითარებაში, როდესაც შედარება გამოწვევად იქცა, ფორმატებს შორის არსებითი განსხვავებაც მეტყველებდა საბჭოს თითოეული წევრის მიერ შესრულებული შეფასების ინდივიდუალურ ბუნებაზე, რასაც, შესაძლოა გაეზარდა კიდევ პროცესის ლეგიტიმურობა, იმის დემონსტრირების ხარჯზე, რომ შეფასებები არ იყო წინასწარ შედგენილი ან მთლად ზოგადი ხასიათის.

არსებული ქულებისა და შეფასებების საფუძველზე, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ, 2021 წლის 1-ელ ივნისს გამართულ სესიაზე, მოახდინა რანჟირება და შემოკლებულ სიაში შეიყვანა ცხრა კანდიდატი, შემდეგ კი აღნიშნული სია გამოქვეყნდა საბჭოს ვებგვერდზე.¹⁰⁴ უმაღლესი შეფასების მქონე ცხრავე კანდიდატი იყო მოქმედი მოსამართლე;¹⁰⁵ შესაბამისად, შემოკლებულ სიაში ვერ შევიდა ვერცერთი არამოსამართლე კანდიდატი. წარდგენილთაგან, მხოლოდ ორი გახლდათ ქალბატონი, რაც საკმაოდ დაბალი მაჩვენებელია ქვეყნის სასამართლო სისტემაში ქალთა ჯამური წილის გათვალისწინებით (57 პროცენტი).

2021 წლის 17 ივნისს, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ გამართა წევრების საჯარო სესია, სადაც შედგა ხმის მიცემა შემოკლებულ სიაში შეყვანილი ცხრა კანდიდატის პარლამენტისთვის წარგენა/არ წარდგენის თაობაზე. კანონის შესაბამისად, საბჭოს 12-ვე მონაწილე წევრმა წარმოადგინა თავისი დასაბუთება კანდიდატის წარდგენის სასარგებლოდ ან წინააღმდეგ ხმის მიცემისთვის, რაც იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ გამოაქვეყნა იმ დღესვე, პარლამენტისთვის ცხრავე კანდიდატის წარდგენის წერილთან ერთად.¹⁰⁶ შემოკლებულ სიაში შეყვანილმა ცხრავე კანდიდატმა მნიშვნელოვანი სხვაობით გადალახა საბჭოს წევრების საერთო რაოდენობის მინიმუმ ორი-მესამედი ხმის ზღვარი; ჯამური 108 ხმიდან (საბჭოს 12 წევრი ხმას აძლევს ცხრა კანდიდატის წარდგენას), მხოლოდ სამი იყო უარყოფითი.¹⁰⁷ ხმის მიცემაში მონაწილე საბჭოს არცერთ წევრს არ დაუფიქსირებია განსხვავებული აზრი, რაც კანონის მიხედვით ნებადართულია. წარდგენის წერილი მოიცავდა კანდიდატების სახელს და

¹⁰⁴ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს 2021 წლის 1-ელი ივნისის [პოსტი](#).

¹⁰⁵ შემოკლებული სიისთვის შერჩეული კანდიდატებიდან უმეტესობა, 6 კანდიდატი, იყო თბილისის სააპელაციო სასამართლოდან; ერთი კანდიდატი იყო მოქმედი მოსამართლე თბილისის საქალაქო სასამართლოში; ერთი კანდიდატი იყო მცხეთის რაიონული სასამართლოდან; ერთი კი იყო უზენაესი სასამართლოს მოქმედი მოსამართლე, რომელსაც აღნიშნულ პოსტზე ყოფნის ვადა ამოეწურა 2020 წელს, თუმცა საბჭომ მას ვადა ორჯერ გაუგრძელა.

¹⁰⁶ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს [წერილი](#), რომლითაც ხდებოდა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის ცხრა კანდიდატის წარდგენა პარლამენტისათვის, 2021 წლის 17 ივნისი.

¹⁰⁷ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ერთმა წევრმა ხმა მისცა ორი კანდიდატის წარდგენის წინააღმდეგ, ხოლო მეორემ – ერთი კანდიდატის წარდგენის წინააღმდეგ.

გვარს და მათ მიერ მიღებული ხმების ჯამურ რაოდენობას, აგრეთვე გადაწყვეტილების ერთი კვირის ვადაში გასაჩივრების უფლებას, კანონის შესაბამისად.

2021 წლის ცვლილებების შედეგად შემოტანილმა ახალმა მოთხოვნამ, თითოეული წევრის მიერ მიცემული ხმის (დადებითი თუ უარყოფითი) დასაბუთების შესახებ, გაზარდა გამჭვირვალობა და შერჩევის პროცესში ინდივიდუალური ანგარიშვალდებულების შეგრძნება, თუმცა, ხმების არგუმენტაცია არ შეიცავდა შეფასების მიღმა რაიმე არსებით, დამატებით დასაბუთებას. ძირითადად, ის იყო მოკლე და ზედაპირული (არ აჭარბებდა 1.5 გვერდს), საბჭოს წევრების უმეტესობა თითოეული კანდიდატის შემთხვევაში იყენებდა იდენტურ ტექსტს, ცვლიდა მხოლოდ სახელსა და ქულას. მიუხედავად ამისა, დასაბუთება და საბოლოო ხმის მიცემა იყო საბჭოს წევრების მიერ თითოეული კანდიდატისთვის იქამდე გაკეთებული შეფასების თანმიმდევრული, რამაც ხმებს შემატა ლეგიტიმურობა და საიდუმლო კენჭისყრის ძველ სისტემასთან შედარებით, წარმოადგენდა მნიშვნელოვან გაუმჯობესებას.

სამართლებრივი დაცვის საშუალება

უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების წარდგენის სამართლებრივი ჩარჩოს 2020 წლის სექტემბრისა და 2021 წლის აპრილის ცვლილებებმა, მნიშვნელოვნად გააძლიერა სამართლებრივი დაცვის საშუალების გამოყენების უფლება, საერთაშორისო სტანდარტებისა და ვალდებულებების კვალდაკვალ.¹⁰⁸ როგორც ზემოთ აღინიშნა, სამართლებრივი ჩარჩოს 2020 წლის სექტემბრის ერთ-ერთმა ცვლილებამ გაზარდა ანგარიშვალდებულების დონე, წარუმატებელი კანდიდატისთვის იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წარდგინების შესახებ გადაწყვეტილების სასამართლო განხილვის საგნად ქცევის უფლების მინიჭებით.¹⁰⁹ მსგავსი საჩივრები, რომლებიც შესაძლოა

¹⁰⁸ ეუთოს წევრმა ქვეყნებმა დიდი ძალისხმევა ჩადეს ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებების მიმართ ეფექტური გასაჩივრების უფლების ქონის უზრუნველსაყოფად. 1990 წლის კოპენჰაგენის დოკუმენტი, პარაგრაფი 5.10 ადგენს: „ყველას ექნება ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებების ეფექტური გასაჩივრების უფლება, როგორც ძირითადი უფლებების პატივისცემისა და სამართლებრივი კეთილსინდისიერების გარანტი.“

¹⁰⁹ ორგანული კანონის მუხლი 34.3 აკონკრეტებს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ შერჩევის პროცესებში მიღებული გადაწყვეტილებების გასაჩივრების დეტალურ საფუძვლებს, მოთხოვნებსა და პროცედურას. პირველი გადაწყვეტილება (ხმა) წარსადგენი კანდიდატების წინასწარ სიასთან დაკავშირებით და მეორე გადაწყვეტილება (ხმა) წარსადგენი კანდიდატების საბოლოო სიასთან დაკავშირებით – გასაჩივრებადია. საჩივარი უნდა შევიდეს გადაწყვეტილების გამოცხადებიდან ერთი კვირის ვადაში, ხოლო სასამართლომ თავისი ვერდიქტი უნდა გამოიტანოს ორი კვირის განმავლობაში. წარდგენის პროცედურა უნდა შეჩერდეს საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანამდე.

შეტანილ იქნას ერთი ან მეტი ჩამოთვლილი საფუძვლით,¹¹⁰ ხვდება უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატის იურისდიქციის ქვეშ, რომელსაც შეუძლია იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილების გაუქმება და, იმ შემთხვევაში, თუ ჩაითვლება, რომ არსებულ დარღვევას შეეძლო გავლენა ჰქონოდა წარდგენის პროცესის საბოლოო შედეგზე, საკითხის ხელახლა განსახილველად დაბრუნება განახლებული გადაწყვეტილების გამოტანის მიზნით. თუმცა, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გააჩნია დისკრეცია, რომ გამოიტანოს იგივე გადაწყვეტილება, წინა გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძვლების მიუხედავად, 2021 წლის აპრილის ცვლილებების შედეგად, კანდიდატს მიეცა დამატებითი უფლება, გაასაჩივროს საბჭოს მეორე გადაწყვეტილებაც.

კანდიდატებისთვის ქულების მიმნიჭებელი და შემფასებელი იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების ვინაობის გამჟღავნებით, საბოლოო ხმის მიცემითა და წერილობითი დასაბუთების წარდგენის მოთხოვნით, 2021 წლის აპრილის ცვლილებებმა კიდევ უფრო განამტკიცეს სამართლებრივი დაცვის გამოყენების უფლება და გაზარდეს გამჭვირვალობა. ეს ცვლილება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია კანდიდატის უფლებისთვის, გაასაჩივროს გადაწყვეტილება საბჭოს კონკრეტული წევრის სავარაუდო მიკერძოებულობის ან დისკრიმინაციის საფუძველზე. თუმცა, მსგავს შემთხვევებში დაცვის საშუალება შეზღუდულია, რადგან მართალია უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატას, მიკერძოებულობის საფუძვლით, აქვს საბჭოს გადაწყვეტილების გაუქმების და საკითხის ხელახლა განხილვაში დაბრუნების საშუალება, კანონი არ ადგენს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს იმ წევრის არ დაშვებას, რომელიც მიკერძოებულია, ან აქვს დისკრიმინაციული პოზიცია.

სხვა ხარვეზები რჩება აღმოფხვრის სტადიაზე სამართლებრივი დაცვის საშუალების გამოყენების უფლების გასამყარებლად. ორგანული კანონი ადგენს მინიმალურ მოთხოვნებთან შესაბამისობის შესახებ გადაწყვეტილების გასაჩივრების შესაძლებლობას თუმცა, ის არ მოიაზრებს გასაჩივრების შესაძლებლობას პროცესის სხვა გადაწყვეტილებების წინააღმდეგ, მაგალითად რეგისტრაციიდან მოხსნა დოკუმენტების წარუდგენლობის გამო და სხვა.¹¹¹ როგორც ეს აღნიშნულია ODIHR-ის

¹¹⁰ წარდგენის გადაწყვეტილების გასაჩივრების სამართლებრივი საფუძვლებია: საბჭოს წევრის მიერ მიკერძოებული ან დისკრიმინაციული მიდგომა; საბჭოს წევრის მიერ თავისი უფლებამოსილების გადამეტება, რასაც მოსდევს კანდიდატის უფლების შელახვა ან სასამართლო დამოუკიდებლობისთვის საფრთხის შექმნა; არასწორ ფაქტებზე დაფუძნებული გადაწყვეტილების მიღება; ან დადგენილი სამართლებრივი პროცედურის უხეში დარღვევა.

¹¹¹ ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მუხლი 22 აწესებს სასამართლოში ნებისმიერი ინდივიდუალური ადმინისტრაციული აქტის გასაჩივრების შესაძლებლობას და აღნიშნულს ავრცელებს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ გამოტანილ გადაწყვეტილებებსა და ქმედებებზეც, თუმცა, არ არის დადგენილი ეს უკანასკნელი გულისხმობს მხოლოდ საბჭოს მიერ

2019 წლის დასკვნაში, ეს ხარვეზი ნიშნავს, რომ სამართლებრივი დაცვის საშუალების გამოყენების უფლება შესაძლოა ვერ აკმაყოფილებდეს საერთაშორისო სტანდარტებს წარუმატებელი კანდიდატებისათვის გადაწყვეტილების სამართლებრივი განხილვის საგნად ქცევის შესაძლებლობასთან დაკავშირებით.¹¹²

ერთმა კანდიდატმა გამოიყენა გასაჩივრების უფლება წარდგენის პროცესში. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ მისი შემოკლებულ სიაში არ შეყვანის გადაწყვეტილების წინააღმდეგ დავისას, ის ამტკიცებდა რომ 1) საბჭომ ვერ მოახდინა შესაბამისი შეფასება და ვერ დაასაბუთა მისი კანდიდატურის თავისეული შეფასება; 2) იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ მოახდინა მისი დისკრიმინაცია იუსტიციის უმაღლესი სკოლისადმი კრიტიკული შეხედულების ქონის გამო, რომელიც არის სახელმწიფო ორგანო, მართული საბჭოს მიერ; 3) საბჭომ გამოავლინა მიკერძოებულობა, იყო-რა ის ერთ-ერთი არამოსამართლე კანდიდატი; და 4) საბჭომ დაარღვია თანაბარი მოპყრობის პრინციპი მისი მოსმენის დროს, პროცედურული დარღვევებიდან გამომდინარე. უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატამ, რომელიც შედგება სამი 2019 წელს დანიშნული მოსამართლისგან შემდგარი პანელისაგან, არ დააკმაყოფილა მისი საჩივარი არცერთი საფუძვლით და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილება დატოვა ძალაში.

ადმინისტრაციული ბუნების გადაწყვეტილებებსა და მოქმედებებს, თუ მოიცავს კონსტიტუციურსაც.

¹¹² იხილეთ ODIHR-ის 2019 წლის დასკვნა, პარაგრაფი 78. აგრეთვე, იხილეთ ევროპის საბჭოს რეკომენდაცია CM/Rec (2010)12, პარაგრაფი 48; ევროპელი მოსამართლეების საკონსულტაციო საბჭოს დასკვნა ნომერი 10, პარაგრაფი 39; [მოსამართლის საყოველთაო ქარტია](#) (1999, უკანასკნელი ცვლილებებით – 2017 წელს), მუხლი 5-2 პარაგრაფი 3; 2012 წლის იუსტიციის საბჭოების ევროპული კავშირის (ENCJ) დუბლინის დეკლარაცია, ინდიკატორი ნომერი I.10; და 2016 წლის კეიპ-ტაუნის პრინციპები, პრინციპი 17.